

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

**Pedagogická fakulta
Katedra výtvarné výchovy**

**VÝTVARNÁ VÝCHOVA A FOTOGRAFIE
V MATEŘSKÉ ŠKOLE**

**ART EDUCATION AND PHOTOGRAPHY
IN KINDERGARTEN**

Autor diplomové práce:	Bc. Yveta Smolenová, roz. Malátová Pražská 14, Vlachovo Březí
Vedoucí diplomové práce:	PhDr. Jan Šmíd, Ph.D.
Studijní obor:	předškolní pedagogika, navazující Mgr.
Forma studia:	kombinovaná
Diplomová práce ukončena:	duben 2013

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma výtvarná výchova a fotografie v mateřské škole vypracovala pod vedením vedoucího diplomové práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato diplomová práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Ve Vlachově Březí dne 25.4.2013

Podpis

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala všem, kteří umožnili, aby tato diplomová práce mohla vzniknout.

Zvláštní poděkování patří vedoucímu diplomové práce PhDr. Janu Šmídovi, Ph.D. za jeho cenné rady, podněty, připomínky a celkové odborné vedení diplomové práce.

ANOTACE

SMOLENOVÁ, Y. *Výtvarná výchova a fotografie v mateřské škole.*

/Diplomová práce/ Praha 2013 – Univerzita Karlova, Fakulta výtvarné výchovy,

Diplomová práce pojednává o možnostech výtvarných činností v mateřské škole prostřednictvím výtvarných médií, digitální fotografie. Hlavním záměrem práce je nabídnout dětem digitální fotografii jako alternativu ke klasickým výtvarným technikám a přinést sondu do možností setkávání se dětí s výtvarným jazykem od předškolního věku. Cílem je smysluplná aplikace nových metod výchovně-vzdělávacího procesu prostřednictvím alternativního (elektronického-digitálního) média. V rámci výzkumu vznikly výtvarné projekty zaměřené na digitální fotografii, které potvrdily, že výtvarný projekt zaměřený na digitální fotografii lze zrealizovat a zařadit do programové nabídky mateřské školy.

KLÍČOVÁ SLOVA

Digitální fotografie, fotoprojekt, mateřská škola, předškolní vzdělávání, výtvarná výchova

ANNOTATION

SMOLEN, Y. Art education and Photography in kindergarten. /Thesis/
Prague 2013 – Charles University, Faculty of Fine Arts,

The thesis discusses the possibilities of art activities in kindergarten through visual media, digital photography. The main goal of this work is to offer children a digital photograph as an alternative to classical art techniques and bring the probe into the possibility of meeting with children with visual language from pre-school age. The aim is meaningful application of new methods of educational process through alternative (electronic – digital) media. The research created art projects for the digital photography, which confirmed that the art project focused on digital photography can realize as included in the program offer kindergarten.

Keywords

Digital photography, photo projects, kindergarten, preschool education, art education

OBSAH

ÚVOD	8
TEORETICKÁ ČÁST	
1. Výtvarná výchova v mateřské škole z pohledu rámcového vzdělávacího programu	10
1.1. Dítě a jeho tělo	11
1.2. Dítě a jeho psychika	12
1.2.1. Jazyk a řeč	12
1.2.2. Poznávací schopnosti a funkce představivosti a fantazie, myšlenkové operace	13
1.2.3. Sebepojetí, city, vůle	14
1.3. Dítě a ten druhý	15
1.4. Dítě a společnost	16
1.5. Dítě a svět	16
2. Výtvarná výchova v mateřské škole	18
2.1. Kresba	19
2.1.1. Vývoj kresby lidské postavy	22
2.1.2. Kresebné techniky	23
2.1.2.1. Suché kresebné techniky	23
2.1.2.2. Mokrý kresebné techniky	25
2.2. Propojení kresby s netradičními výtvarnými technikami	26
2.2.1. Program Windows Movie Maker	27
2.3. Malba	28
3. Fotografie	30
3.1. Historie fotografie	30
3.2. Digitální fotoaparát a fotografie	34
3.2.1. Obsluha digitálního fotoaparátu	35

PRAKTICKÁ ČÁST

1. Témata fotografovaná dětmi	39
2. Proč fotografujeme a co	46
2.1. Rodina	46
2.2. U Ducha - Přiblížení.....	48
2.3. Není zvíře jako zvíře	53
2.4. Knoflík	57
2.5. Materiály	61
2.6. Cesta	62
3. Album	72
4. Úpravy digitálních fotografií	76
5. Propojení tradičních a netradičních technik	81
5.1. Projekt Stopy	81
5.2. Živý obraz	82
5.3. Propojení kresby s digitálním fotoaparátem a počítačem	83
5.4. Propojení kresby a multifunkční tiskárny	83
5.5. Propojení kresby s digitálním fotoaparátem	84
5.6. Projekt Barva a tvar	84
 ZÁVĚR	 87
LITERATURA A INFORMAČNÍ ZDROJE	88
KOPIE ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE	92
SEZNAM FOTOGRAFIÍ V TEXTU DIPLOMOVÉ PRÁCE	94
SEZNAM PŘÍLOH	96

ÚVOD

Ve své práci se zabývám problematikou výtvarné výchovy v mateřské škole. Pro toto téma jsem se rozhodla, jelikož se již od svého dětství výtvarné výchově aktivně věnuji a současně pracuji jako učitelka v mateřské škole.

Mateřská škola představuje pro většinu dětí nedílnou součást dětství. Společně s rodinou se podílí na tvoření osobnosti dítěte. Toto výchovné působení má řadu složek, jejichž cílem je prohloubit dětské poznávání skutečnosti, ale i rozvíjet dětské schopnosti vyjadřovací a tvořivé. Právě tvořivost je vrcholným cílem výtvarných činností. Určité omezení je dáno použitým materiálem a ustáleným postupem. Ale přesto nezabraňuje dítěti, aby využilo své dosavadní zkušenosti a vědomosti a řešilo úlohu nově - po svém. Každé dítě při své tvořivé práci potřebuje jiný prostor, čas a povzbuzení. *„Znakem tvořivého zvládnutí malířských a kreslířských úkolů je osobitý výraz, jež snadno vyčteme z hotového výtvoru.“* (str. 8, Uždil, Razáková, 1966)

Ve své práci s dětmi se snažím, aby každé pracovalo podle svých schopností, své fantazie a zadaný úkol zpracovalo po svém. Musím se přiznat, že je to běh na dlouhou trať. Většina dětí se bojí, že se jim dílo nepovede, dopředu říkají, že to neumí. Snaží se být co nejrychleji hotové či „opisují“ od kamaráda. Nechtějí použít svůj vlastní nápad. Má to za následek dnešní uspěchaná doba či rodiče srovnávající dílo svého potomka slovy: „Co jsi to zas nakreslil za čmáranice! Koukni se tady na Honzíka.“ První zklamání a nechut' do další práce je na světě.

Výtvarná výchova klade takové úkoly, při kterých se neočekává stejný výsledek. Výtvarný projev dítěte je zvláštním druhem sebevýrazu, vyčteme z něho znaky individuality, proto se výtvarné činnosti dětí v předškolním věku nemohou cíleně orientovat směrem k dokonalým a atraktivním výsledkům.

I když se dítě přizpůsobuje danému námětu, zbývá dostatek místa pro individuální řešení a originální nápad. Mějme na paměti, výtvarný projev je jakousi formou neverbální komunikace. Měli bychom děti podporovat v jejich vlastní činnosti a nechat jim prostor pro jejich uvažování a myšlení.

V článku Lenky Minaříkové Jak vnímat dětský výtvarný projev v období předškolního věku se mi velmi líbila věta, kterou se snažím řídit při práci s dětmi :
„Podporujme jejich dětskou tvořivost a nenechme ji „usnout“.“

TEORETICKÁ ČÁST

1. Výtvarná výchova v mateřské škole z pohledu Rámcového vzdělávacího programu

Měli bychom si uvědomit, že Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání a i praxe předškolního vzdělávání neoperují s výtvarnou výchovou jako oborem, ale pouze jako s nabídkou různých činností pro rozvoj fantazie, estetického cítění a tvořivosti.

Vzdělávací obsah v Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání je rozdělen do pěti vzdělávacích oblastí a výtvarné aktivity těmito oblastmi různě prolínají.

„Vzdělávací činnosti v mateřské škole jsou proto založeny na přímých zážitcích dítěte, vycházejí z jeho samostatné činnosti a individuální volby, z dětské zvědavosti a potřeby objevovat svět. Využívají přirozený tok dětských myšlenek a spontánních nápsů, poskytují dostatek prostoru pro spontánní aktivity a dětské plány a zajišťují dětem dostatečnou možnost projevit se, bavit se a zaměstnávat přirozeným dětským způsobem. Veškeré aktivity v mateřské škole obsahují prvky hry a tvořivosti, podněcují radost z učení, zájem dítěte poznávat nové, získávat zkušenosti a ovládat další dovednosti a tak přispívají k rozvoji schopností dítěte porozumět sobě i světu, který je obklopuje.“ (RVP)

Výtvarná výchova v předškolním období má své specifické cíle:

- rozvíjet fantazii a kreativitu
- výtvarnou formou si osvojovat okolní skutečnost
- rozvíjet elementární grafickou zručnost a výtvarné technické dovednosti
- seznámit se s různými formami umění
- rozvíjet estetický cit ke svému okolí

Jde nám především o to, aby dítě získalo schopnost vyjádřit své představy kresbou, ale i malbou či formou modelování. Své představy přímo kreslilo či malovalo na papír nebo jiný podklad, který využije celý a nebude se snažit o předchozí předkreslování. Dále by se mělo seznámit s mícháním barev, naučit se vnímat přírodní tvary, pracovat s přírodními a atypickými materiály, získalo zájem o výtvarné umění, architekturu a seznámilo se také se současným uměním, různými umělci a výtvarnými směry.

Vzdělávací oblasti dle RVP

1.1. Dítě a jeho tělo

Dílčí vzdělávací cíle (co pedagog u dítěte podporuje)

- osvojení si poznatků o těle a pohybových činnostech
- rozvoj koordinace ruky a oka
- zapojení různých částí lidského těla do výtvarných aktivit
- podporování rozvoje všech smyslů

Vzdělávací nabídka (co pedagog dítěti nabízí)

- manipulační činnosti s předměty, nástroji potřebnými k výtvarným aktivitám a akcím
- grafické činnosti
- lokomoční pohybové činnosti v rámci výtvarných akcí
- nelokomoční pohybové činnosti

Očekávané výstupy

(co dítě na konci předškolního období zpravidla dokáže – dílčí kompetence)

- ovládat koordinaci ruky a oka při práci s výtvarnými pomůckami, materiály, nástroji (štetec, dřívko, nůžky, barvy atd.)

- koordinovat pohyby těla s výtvarnými nástroji, pomůckami, materiálem
- pohybovat se ve dvojici či skupině dětí
- umět uklidit výtvarné pomůcky a materiál
- nebát se pracovat s rozličnými materiály – papírem, látkou, vlnou, vatou...
- nebát se práce s odpadovým, zbytkovým i přírodním materiálem

Rizika (co ohrožuje úspěch vzdělávacích záměrů pedagoga)

- omezování spontánních aktivit dětí
- nevhodné prostory či podmínky k výtvarným činnostem
- nedostatečné vybavení

1.2. Dítě a jeho psychika

1.2.1. Jazyk a řeč

Dílčí vzdělávací cíle

- rozvoj komunikativních neverbálních dovedností v rámci výtvarného vyjadřování
- rozvoj komunikativních verbálních dovedností v rámci výtvarné komunikace o obrazu, ilustraci...

Vzdělávací nabídka

- grafické napodobování symbolů, tvarů, předmětů
- práce s ilustracemi a obrázky umělců

Očekávané výstupy

- vyjádřit prostřednictvím výtvarné tvorby své pocity, myšlenky
- hovořit o zobrazených motivech, výtvarném stylu
- projevit zájem o kreslený film, knihu, časopis...

Rizika

- chudé nepodnětné prostředí a slabá motivace
- omezený přístup k výtvarným a obrazovým materiálům

1.2.2. Poznávací schopnosti a funkce představivosti a fantazie, myšlenkové operace

Dílčí cíle

- rozvoj fantazie, kreativity, smyslového vnímání
- posilování radosti z objevování

Vzdělávací nabídka

- přímé pozorování přírodních a kulturních jevů (galerie, sochy a různé objekty v okolí, příroda kolem nás – sběr přírodních materiálů)
- pozorování běžných objektů za účelem seznámení s proporcemi, barvami, materiálem a tvarem
- konkrétní výtvarné operace s materiálem, zjistit, co mohu s materiálem dělat
- činnosti zaměřené na poznání obrazně znakových systémů

Očekávané výstupy

- učit se pozorovat a vnímat nové věci, přírodní jevy, umělecké objekty

- nebát se seznámi s rozmanitými výtvarnými materiály a tvorby s nimi
- vyjadřovat svou fantazii a představivost

Rizika

- málo příležitostí a prostoru k experimentování s výtvarnými materiály
- nedostatek času a prostředků pro spontánní hry

1.2.3. Sebepojetí, city, vůle

Dílčí vzdělávací cíle

- rozvoj estetického vnímání, cítění a prožívání
- rozvoj umění zobrazovat a vyjádřit své prožitky výtvarnými prostředky

Vzdělávací nabídka

- spontánní hra s rozmanitými výtvarnými materiály
- výtvarné činnosti a akce umožňující samostatné vyjadřování
- abstraktní forma vyjadřování

Očekávané výstupy

- umět se samostatně vyjádřit výtvarným způsobem
- umět se soustředit na výtvarný úkol
- umět vyjádřit své prožitky, pocity výtvarným způsobem
- projevit radost ze setkání s uměním a akceptovat jeho různé podoby

Rizika

- nedostatek možností projevit vlastní prožitky a city výtvarným způsobem
- nedostatek podpory a motivace dítěte
- omezování dítěte v jeho individuálním pracovním tempu

1.3. Dítě a ten druhý

Dílčí vzdělávací cíle

- rozvoj kooperativních dovedností v rámci výtvarných aktivit dětí
- rozvoj výtvarných interaktivních dovedností

Vzdělávací nabídka

- kooperativní výtvarné činnosti – tvorba ve dvojici, skupině
- společná setkání nad výtvarnými díly – povídání o výtvarných dílech, seznámení s různými výtvarnými směry, technikami, pomůckami...

Očekávané výstupy

- tvořit s druhým dítětem společné výtvarné dílo
- dodržovat domluvená pravidla tvorby
- umět si rozdělit s druhým práci při společné tvorbě

Rizika

- nevhodné prostředí
- nedodržování dohodnutých pravidel při tvorbě

1.4. Dítě a společnost

Dílčí vzdělávací cíle

- seznámení se světem lidí, kultury, umění – s jeho rozmanitostí po celém světě
- získání pozitivního vztahu ke kultuře a umění

Vzdělávací nabídka

- hry a výtvarné činnosti uvádějící dítě do světa lidí
- návštěva galerií, muzeí – seznámení s různými druhy umění a uměleckých děl
- tradice, zvyky, oslavy

Očekávané výstupy

- umět vyjádřit své představy pomocí různých výtvarných technik
- umět využít různé materiály k výtvarné tvorbě
- nebát se použít k výtvarné tvorbě i atypické výtvarné předměty, materiály a další pomůcky

Rizika

- nedostatek podnětů a příležitostí k rozvoji výtvarných dovedností dítěte a jeho estetického vztahu ku kulturním, uměleckým i přírodním hodnotám

1.5. Dítě a svět

Dílčí vzdělávací cíle

- seznámení se prostřednictvím výtvarného projevu s místem a prostředím, kde dítě žije

- sledování proměn přírody

Vzdělávací nabídka

- pozorování přírody, přírodních jevů
- pozorování kulturních objektů

Očekávané výstupy

- mít povědomí o rozmanitosti přírody, kulturních a dalších objektů v rámci výtvarných her a činností
- esteticky vnímat okolí školy nebo okolního prostředí

Rizika

- nedostatek příležitostí vidět a vnímat pestrost přírody a okolního prostředí
- nevhodná a náročná témata, nedostatečné seznámení dětí s rozmanitými materiály, podklady, pomůckami určenými k výtvarným aktivitám nalezenými v přírodě
- pouze zprostředkované seznámení s okolím, přírodou a světem

2. Výtvarná výchova v mateřské škole

Jedním z obecných cílů výtvarné výchovy u dětí předškolního věku je přispění k všestrannému rozvoji dětské osobnosti. Výtvarná výchova má tedy pro dítě mnohostranný význam. Vnímáním rozličných tvarů, barevné škály v okolním světě, stykem s výtvarnými díly, ale i s vlastními tvořivými pokusy se rozvíjí nejen zrak, ale i hmat a motorika. Tříbí se pozorovací schopnosti, cvičí se paměť pro tvary a barvy, ale i myšlení a řeč. Vlastní výtvarná práce nutí dítě přemýšlet, jak postupovat, jakou technikou pracovat, jak vést ruku, aby výsledek byl takový, jaký očekává. Díky tomu se rozvíjí elementární grafická zručnost jako prostředek k usnadnění počátečního nácviku psaní. Výtvarná výchova významně přispívá k rozvoji představivosti, působí na citovou a volní sféru života dítěte.

Jak již bylo řečeno, výtvarná výchova zdůrazňuje všestranný rozvoj dětské osobnosti prostřednictvím výtvarných činností a nejedná se o samotný nácvik dovedností. Výtvarná výchova usiluje o individuální přístup k dítěti a dává přednost samotnému tvořivému procesu před finálním výsledkem. Proto na školních nástěnkách nevidíme 20 stejných obrázků jako přes „kopírák“, nýbrž všechny výtvarné práce dětí, které mají duši.

Velmi důležitou roli ve výtvarné výchově hraje i osobnost učitelky. Záleží, jak sama poslání výtvarné výchovy chápe, její cíle, úkoly, zda vybírá vhodné prostředky k realizaci.

Domnívám se, že většina z nás učitelek se snaží dětem nabídnout maximum. Naše omezení neshledávám v materiálním zajištění či nedostatečné odvaze experimentovat, ale ve velkém počtu dětí na jednu třídu. Bohužel pak dochází k tomu, že ne vždy se učitelka může dostatečně věnovat jednotlivcům a přispět tak k jejich individuálnímu rozvoji. Ačkoliv při práci s dětmi jsou využívány různé metody a zásady, přesto některé děti potřebují zcela individuální přístup a pomoc.

Některé z metod využívaných při výtvarné výchově s dětmi.

Metoda slovní

Metoda názorná

Metoda praktická

Metoda – výtvarná hra

Experiment

Metoda cvičení a opakování

Didaktické zásady využívány při práci s dětmi

Zásada cílevědomosti

Zásada přiměřenosti

Zásada uvědomělosti

Zásada posloupnosti a plánovitosti

Zásada názornosti

Zásada vytrvalosti

2.1. Kresba

„Kresby dětí nastavují zrcadlo jejich srdcím. V obrázcích se odráží celý dětský svět.“ (Informatorium, říjen 2004)

„Kresba je pro předškolní dítě hrou a zároveň tím nejpřirozenějším vyjadřovacím prostředkem. Dítě kreslí stejně samozřejmě, jako my dospělí mluvíme. Stojí za to umět tuto dětskou řeč číst! Dítě mnohdy poví kresbou mnohem víc, než by dovedlo nebo by se odvážilo říci slovy.“ (Helus, 2004)

Kreslení je základní technikou zobrazování skutečnosti. Jedná se o nejrozšířenější výtvarnou činnost v mateřské škole, která poskytuje dítěti nejvíce možností pohotově a bohatě vyjádřit vztah k zobrazovanému.

Kreslení se lidem zdá být jednoduchou zobrazovací technikou, avšak pro dospělé je to složitý a náročný proces. Naštěstí to neplatí pro děti, které bezprostředně uchopí tužku a „něco“ nakreslí. V prvopočátku se jedná o spontánní radost z výrazné a trvalé stopy, kterou zanechal grafický materiál v dětské ruce. S přibývajícím věkem je kresba dokonalejší v grafickém provedení, ale je i obsahově bohatší.

Jedním naším nejvýznamnějším badatelem zabývajícím se dětskou kresbou byl profesor filozofie František Čáda. Ve své knize Dětská kresba, vydané v roce

1902, zhodnotil nejenom pedagogický význam dětské kresby, ale stanovil i zásady pro její sběr a zdůrazňoval nutnost znalosti geneze kresby, doprovázené výkladem kreslícího dítěte.

Po 20 letech se česká veřejnost dočkala domácí publikace. Autorem byl pražský učitel Ladislav Švarc. Touto publikací odstartovala éra zbožňování dětských výtvorů a následkem bylo uspořádání několik výstav „Dítě“ v Praze a v Bratislavě. Zcela poprvé byla tato výstava v Praze na Pohořelci a vystavoval právě zmíněný Ladislav Švarc dětské ilustrace. Pod vlivem nových myšlenek reformní pedagogiky napsal Ladislav Švarc tyto slova: *„Jedinou metodou je svoboda. Učitel je jen strážce mladosti; popudy k práci dávají děti samy, učitel omezí se odstraniti všechno, co by mohlo rušivě zasahovati. Nutno se s dětmi radit, nepřicházet s hotovými plány, zvědět, co by chtěly (tj. výběr látky) i jak by chtěly (tj. forma, postup); vzít v povahu jejich rady a pokyny, toť přirozená metoda...“* (str. 101, Chobola, 1975)

Ladislav Švarc dokázal u svých žáků vzbudit takový zájem o kreslení a jiné výtvarné činnosti, že mu přinášeli různé domácí pokusy a chodili kreslit i do školy i po vyučování. Bohužel ředitel školy tomu nepřál a brzy to zakázal. Švarc se ale nadále s dětmi scházel a to ve svém bytě. Tím se stal u nás prvním zakladatelem dětských výtvarných kroužků.

Ladislav Švarc byl velká osobnost s mimořádnými výtvarnými schopnostmi, obdařen pedagogickým taktem a obětavostí. Ještě ve svých 82 letech docházel ze svého bydliště v Mařenicích do blízkých Krompach, aby v tamní jednotřídce prováděl nové pokusy s rozvíjením dětské výtvarné tvořivosti.

Dětskou kresbou se také zabýval francouz G. H. Luquet, který ji viděl jako odraz reálné skutečnosti a výraz jejich individuality. Zdůrazňoval závislost kreseb na osobitých vlastnostech dětí a na jejich tělesné a duševní vyspělosti. Za hlavní podnět ke kresbě považoval napodobivost. Uvádí, že jeho dcera (její kresebný vývoj sledoval) chtěla poprvé kreslit, když ho viděla psát.

Kresba dítěte prochází určitými fázemi. První z nich je fáze presymbolická, senzomotorická. Jedná se o čmárání v období batolecího věku, kde dítě zajímá více než výsledek samotné čmárání. Presymbolická fáze přechází na fázi symbolické úrovně. Dítě zjišťuje, že pomocí čmárání může zobrazit realitu a snaží se o

dodatečné pojmenování výsledku. Třetí fáze, kdy dítě už zobrazí konkrétní věc kresbou se nazývá primární symbolické vyjádření.

Nejběžnějším znakem objevujícím se na dětských kresbách je domeček, který má řadu oken, střechu, bývá zde i zahrada – plot, květiny. Většinou nechybí modré nebe zdůrazněné sluncem. Kresba 4-5 letých se soustřeďuje u spodního okraje papíru. Vzniklé problémy, jak vyjádřit prostorové vztahy řeší dítě způsobem charakteristickým pro svůj věk. Často můžeme vidět průhled do domu (zmiňovaná transparentnost), sklápění do půdorysu či řazení nad sebe. Tyto děti se již pokouší o znázornění postavy v pohybu a o první profily postavy.

Na konci předškolního věku se výtvarné práce stále více podobají skutečnosti. Kresba je mnohem čitelnější, bohatší a v technice jistější. S výtvarným materiálem pracují odvázněji a stále více se věci přibližují skutečnosti. Zvířata se méně podobají lidem, jen hlava si zachovává lidský výraz a to z pohledu „en face“, i když je tělo z profilu. Předškolní děti si většinou umí poradit s řešením prostoru tzv. překrýváním.

Vývoj dětské kresby odráží vyspívání osobnosti dítěte. Pokud si postupně budeme zakládat jednotlivé práce dítěte, vznikne nám jakýsi deník dítěte, kde můžeme sledovat jednotlivé pokroky ve vývoji dítěte a jeho kresby. Z kresby mužské postavy lze orientačně zjistit úroveň rozumových schopností. Zajímavé je, že kresby dětí předškolního věku na celém světě mají často společné znaky. Jedná se o naivní realismus projevující se např. střídáním pozorovacích hledisek, deformací, automatismem, překrýváním či transparencí.

Dagmar Razáková uvádí v knize Kreslíme, malujeme, modelujeme, že kresba předškolního dítěte je charakterizována bezprostředností, výrazovou primitivností, obsahovou konkrétností a reálností pojetí, přemírou životnosti, tvarovou rozkolísaností a nese znaky neskonale poetičnosti; to vše je spojeno tím nejpodstatnějším a nejnenapodobitelnějším – typickým rysem dětskosti.

2.1.1. Vývoj kresby lidské postavy

Na počátku období, kdy se dítě setkává s grafickým materiálem, převládá čáranice. Nelze s přesností říci, kdy toto období začíná a kdy končí. Lze to přirovnat k období broukání dětí před prvními slovy – také je to u každého dítěte jiné. Jedná se zatím o pouhou stopu náhodného a mechanického pohybu ruky. Postupem času je obohacována o různé uzavřené tvary, vodorovné a svislé čáry.

Význam čmáranic pro rozvoj smyslů docenil již Jan Ámos Komenský v Informatoriu školy mateřské, kde napsal: „...*dávati jim neškodí křidu do rukou, aby sobě po lavicích nebo stole – nebo tabuli obzvláštní jim k tomu dada – malovali a škrtali, jak chtějí a co chtějí a mohou... Již pak nechť to k tomu podobné jest nebo není, na tom nic nezáleží, jen ať oni delectaci a kratochvil svou s tím mají. Aniž možné jest, aby to i bez opravdového užitku bylo; poněvadž tím jistotně sobě ruku k trhům jakž takž oblomí a k liter porom snadnějšimu psaní a znání oči ponabrousí.*“ (in Chobola, 1975)

Přibližně kolem třetího roku se objevuje náznak lidské postavy tzv. hlavonožec. Kolečko představující hlavu a trup a k němu jsou připojeny dvě čáry – nohy, později další dvě – ruce. S růstem mentální úrovně přibývají další detaily, především oči a ústa.

Dítě do 4 let věku spontánně kreslí po celé ploše papíru. Zobrazované předměty nebo jejich znaky jsou po ploše rozptýleny a málokdy je možné vyčíst vztah mezi nimi.

Ve srovnání s jazykovým projevem 3letého dítěte je výtvarný projev méně rozvinut. Řeč dítěte je pro dospělého více srozumitelná a pochopitelná, to výtvarný projev není.

U dětí 4-5 letých je kresba již čitelnější, bohatší o detaily, je vidět snaha o vyplnění i plochy mezi liniemi kresby. Postavy již mají tělo a začínají mít i zdvojené končetiny. Ve větší míře jsou ale transparentní, např. kdy dítě nakreslí postavu a následně ji obleče.

V současné době se mnoho pedagogů snaží o různé moderní techniky a kresba je trochu opomíjena. Je nutné si uvědomit, že děti si potřebují vytvořit smysl

pro detail, propracovanost, promyšlenost, upevňovat si správné držení tužky, celkové uvolnění, zjemnění a zpřesnění tahů pro nácvik psaní.

Zajímavou i netradiční technikou může být ale i samotná kresba. Ozvláštnit ji můžeme tím, čím budeme kreslit. Vyměníme tužku či pastelky za pastele, barevné křídly, pero, fixy, tuš či klovatinu. Nebo můžeme využít různých podkladů – papír, sklo, keramika, hedvábí, dřevo. Kresbu můžeme roztírat, rozmývat, lavírovat, patinovat...

„Obrazné myšlení, které se vytváří hlavně kresbou v předškolním věku, je základem logického myšlení v pozdějším věku. Proto by kresba měla zůstat v mateřské škole vždy hlavní výtvarnou činností.“ Informatorium leden 2007

2.1.2. Kresebné techniky

2.1.2.1. Suché techniky

Spojení tohoto dvousloví netřeba více vysvětlovat. Jedná se o kresebný materiál, který nenamáčíme do žádné tekutiny – kreslíme přímo. Takový styl je na školách velmi oblíbený a využíváný, zvláště kvůli jednoduchosti a nenáročnosti pro obě strany – učitele a žáky.

Tužka

Není snad nikdo, kdo by nevěděl co tužka je. Tento kresebný nástroj je pro nás zcela běžným a její obyčejnost se dostala i do jejího jména – obyčejná tužka. Toto dřevěnné pouzdro obsahující tuhu bývá úplně prvním kreslicím nástrojem, který dítě uchopí do ruky. Tužky jsou odstupňovány a očíslovány podle tvrdosti své tuhy. K vytvoření prostoru či hloubky docílíme kombinací různých tvrdostí tužky. Výhodou tužky je, že lehce odstranitelná a opravitelná.

Barevné tužky

Barevné tužky známe pod pojmem pastelky. Společně s tužkou se jená o nejzákladnější a nejpřirozenější nástroj pro kresbu. Pastelky se dají různě překrývat, prolínat, lze tvořit jemné přechody odstínů. Nevýhodou pastelek je jejich rozšířenost. Většina dětí pastelky doma má a kreslí s nimi, tudíž se pro ně stávají fádni. Záleží ovšem na učiteli, jak dokáže děti motivovat.

Uhel

Uhle rozlišujeme umělý a přírodní. Umělý uhel je slisované černé uhlí a rostlinné lepidlo, je tvrdší a zanechává sytě černou, mastnou stopu. Přírodní uhel je vyroben z dřevěného uhlí. Barvu má černou, může být i naředlý. Tmavost je závislá na stupni vypálení. Kresba uhlem je snadno opravitelná plastickou gumou. Jedinou nevýhodou pro menší děti je, že se s ním snadno umažou. Aby se kresba nerozmazala, je nezbytná její fixace.

Rudka

Rudka má hnědou až hnědočervenou barvu jelikož obsahuje oxid železitý a kaolin. Díky své mastné konzistenci přilne na většinu povrchů.

Křídý

Zacházení s křídami se minimálně liší od práce se suchým pastelem. S křídami se školní děti setkávají denně, ale i pro děti v mateřské škole jsou křídý zajímavým kresebným materiálem. Jako podklad nám skvěle poslouží beton či asfalt např. na chodnících.

2.1.2.2. Mokré techniky

Jak již název napovídá, jedná se o výtvarné techniky, které vznikají za pomoci tekutiny.

Tuš

Nejčastěji používáme černou tuš, ale v nabídce jsou dnes i tuše barevné – např. modrá, zelená, žlutá či červená. Pro mladší děti je vhodné pro kreslení tuší volit seřízlou špejli nebo jakýkoliv přírodní materiál – sláma, větvička, dřívko.

Fix

Podstatou fixu je kapalina prosakující stejnoměrně plstěným hrotem. Celá plst' je uložena v umělé tubičce. Síle hrotu odpovídá linie kresby. Samotná stopa nelze ovlivnit intenzitou přtlaku. Diváci jsou tím ochuzeni o výtvarný rukopis kreslíře. Výsledná kresba je nestálá. Na slunci rychle ztrácí svou jasnost a bledne.

Ideální stav při výtvarném tvoření je pokud si děti mohou techniku volit samotné, objevovat, zkoušet, experimentovat. Samotné objevují kouzlo linie různých předmětů.

Karla Cikánová ve své knize má namysli např. hledání linií pomocí frotáže či prostřednictvím provázku nebo nitě namočené do barvy a různým popotahováním po papíře zaznamenávají stopu. Dále představuje pro kresbu neobvyklé předměty jako jsou hřebeny, mycí houby či kolíčky na prádlo. Právě Karla Cikánová nabízí mnoho kresebných technik, které můžeme zařadit zcela jistě mezi netradiční, díky použití neobvyklých kresebných nástrojů.

Učitel by měl být nápomocen při řešení nějakého problému, měl by poradit či ukázat jak se s kterým materiálem zachází. Pokud výběr technik bude na dětech měl by být učitel v různých technikách znalý. Vyrostl-li učitel ve škole, kde byly využívány pouze obvyklé výtvarné techniky, jakými jsou kresba tužkou či malba vodovými barvami, těžko se bude pouštět do nekonvenčních technik. V žádném případě by netradiční techniky neměly být opomíjeny.

2.2. Propojení kresby s netradičními výtvarnými technikami

V mé práci se denně setkávám s dětmi předškolního věku, jedná se o třídu tzv. předškoláků. Výtvarné práce těchto 5-6 letých dětí by se tedy měly podobat skutečnosti. Ale je tomu právě naopak. Tato skupina dětí velmi nerada kreslí. Většina z nich má špatný úchop tužky, samotná kresba pastelkami je neláká. Pokud se rozhodnou ke kreslení, sahají raději po fixu.

Jelikož si uvědomuji důležitost samotného kreslení pro následné ulehčení nácvičku psacího písma, bylo využití a propojení netradičních výtvarných technik s kresbou nezbytné. Díky tomu vzniklo několik výtvarných projektů, kde jsme měli možnost seznámit se s využitím fotoaparátu, počítače nebo multifunkční tiskárny.

Rozpracované projekty naleznete v praktické části.

Digitální fotoaparát nabízí velmi široké využití. Pro dnešní děti je to již zcela běžná věc, se kterou umí zacházet. Nejedná se o žádné velké profesionální zacházení, např. správná volba režimu na konkrétní fotografii, ale základní úkony zvládají leckdy lépe než samotný dospělý. Přesto vznikají neocenitelné snímky a to díky dětskému oku. Právě dětské oko se dokáže dívat i na zcela běžné předměty jako na umělecké dílo. Všimá si detailů pro dospělou populaci všedních, nezajímavých.

Následné zpracování fotografií v počítači nám umožňuje s fotografií dále pracovat. Lze ji různě obříznout, dokreslit, obrátit, kopírovat, upravovat velikost, vytvořit krátký film atd. a v neposlední řadě z důvodu nezdaru se vrátit k původnímu snímku či ho zcela vymazat.

Vznikem digitální fotografie nám odpadá případné znehodnocení fotografického materiálu a právě díky této výhodě se digitální fotoaparát častěji dostává do rukou i dětem. Na trhu se můžeme setkat i s některými značkami, které jsou určené přímo pro dětského zákazníka.

Dnes již mohu říct, že sáhnout po digitálním fotoaparátu a zapojit ho do běžného dne v mateřské škole a hlavně mezi děti bylo dobré rozhodnutí. Děti ho velmi dobře přijaly. Vyvolal v nich přímo nadšení, jelikož si ho mohly půjčit (dříve pro děti zapovězen). Našli se i tací, kteří si svůj „digitál“ přinesli z domova. Po prvotním nadšení vyfotit pokud možno vše, bylo dětem potřeba v táhnout do nápadu

zapojit fotografování a tradiční techniky. Hlavním prvkem mé motivace byl krátký film, který vznikl při mém studiu na Univerzitě Karlově v Praze – Pedagogické fakultě. (viz příloha)

Děti jsem nemusela dlouho pobízet, aby vznikl náš společný projekt s názvem „Teď tančím já“ (více v praktické části). Dříve odmítané kreslení se stalo téměř jedinou činností, kterou celá třída chtěla dělat. Po zavalení množstvím dětských kreseb jsme fotila a fotila. Společným umístováním fotografií do programu na tvorbu krátkého filmu vznikli „tanečníci“ v nejrůznějších kreacích.

2.2.1. Program Windows Movie Maker

Něco málo o tomto programu.

Windows Movie Maker je součást systému Windows Vista, pomocí které si můžete v počítači vytvářet domácí videa a prezentaci. Následně je můžete doplnit o profesionálně vyhlížející titulky, různé přechody, efekty nebo podbarvit hudbou.

„Program Windows Movie Maker obsahuje různá podokna. To, ve kterých z nich budete pracovat, závisí na úlohách, které budete chtít provést.

Podokno Úlohy zobrazuje seznam běžných úloh, které se používají při vytváření filmu, například import souborů, sestřihání filmu nebo publikování filmu.

Podokno Kolekce zobrazuje složky s kolekcemi, které obsahují klipy. Složky s kolekcemi se zobrazují v podokně Kolekce v levé části obrazovky a klipy ve vybrané složce s kolekcemi se zobrazují v podokně obsah v pravé části obrazovky. Podokno Kolekce zobrazuje klipy, efekty nebo přechody, na kterých pracujete v průběhu vytváření filmu, v závislosti na zobrazení, se kterým pracujete. Mohou být zobrazovány miniatury nebo podrobnosti. Klipy, přechody nebo efekty můžete přetáhnout z podokna Obsah nebo z kolekce v podokně Kolekce do scénáře nebo časové osy aktuálního projektu. Klipy můžete přetáhnout i do monitoru náhledu, kde je můžete přehrát. Pokud v klipu provedete změny, tyto změny se projeví pouze v aktuálním projektu.

Oblast, ve které projekt vytváříte a upravujete, je zobrazena pomocí dvou zobrazení, scénáře a časové osy. Mezi těmito zobrazeními můžete v průběhu vytváření filmu přepínat.

Scénář je výchozím zobrazením v programu Windows Movie Maker. Pomocí scénáře můžete zobrazit pořadí nebo uspořádání klipů v projektu a jednoduše ho podle potřeby změnit. Toto zobrazení umožňuje také všechny přidávané efekty nebo přechody videa. Zvukové klipy, které jste k projektu přidali, nebudou ve scénáři zobrazeny. Můžete je zobrazit v zobrazení časové osy.

Časová osa poskytuje podrobnější pohled na filmový projekt a umožňuje provádět jemnější úpravy. Pomocí časové osy můžete stříhat videoklipy, upravovat trvání přechodů mezi klipy a zobrazovat zvukovou stopu. Pomocí časové osy můžete kontrolovat a měnit načasování klipů v projektu. Pomocí tlačítek časové osy lze přepínat do zobrazení scénáře, zvětšit či zmenšit zobrazení podrobností projektu, přidat mluvený komentář k časové ose nebo upravit úroveň hlasitosti zvuku.“

(<http://windows.microsoft.com>)

2.3. Malba

„Malování slouží k prohloubení dětského vztahu ku skutečnosti. Radost z barvy přináší zpravidla i větší odvalu k práci. Děti poznávají nejvýraznější barvy a učí se s nimi zacházet, během práce poznávají i možnosti míšení barev podvojných z barev základních.“(str.54, Uždil, Razáková, 1966)

Malování se od kreslení v první fázi moc neliší. Nejprve dítě štětcem čará, později rozmisťuje určité znaky po ploše. Dlouho převládá tzv. kresba štětcem, až později se naučí barvu nanášet v ploše. Malování vyžaduje značné zkušenosti. Barvy a štětce děti lákají a brzy si osvojí i techniku malování, které neumožňuje zachycení podrobností jako kreslení. Většině dětí dělá problémy lehké držení štětce, kdy se ruka neopírá o stůl, ale i samotný tah štětcem, který je nasycený barvou. Děti mohou být zaskočeny roztékáním barvy nebo jejím míšením jinou.

Dítě vybírá a řadí barvy vedle sebe i přes sebe tak, jak se mu to líbí. Poznávají jednotlivé barvy, pokouší se využít jemnějších a výraznějších barev základních. Právě barvy jsou potřebné k rozvoji abstraktního myšlení.

Jeden z mých projektů zabývající se barvou byl „Voda“. Od pramínku jsme pomalu pluli až do samotného moře a právě mořská hladina byl náš cíl. Prohlíželi jsme si různé fotografie moře, obrázky, poslouchali jsme zvuk moře a následně jsme se přesunuli ke stolu, kde jsme své moře malovali. Abychom umocnili pocit, že se jedná o moře, použili jsme kuchyňskou sůl a mokrou malbu jsme s ní posypali. Děti byli fascinované tím, co sůl s barvou a vodou udělala. Vzniklo nám několik částí mořské hladiny, následně použitých v krátkém filmu.

Barvami je fascinovaný snad každý jedinec. Všichni máme svojí oblíbenou barvu, různé kombinace a naopak některé se nám nelíbí. Už od útlého věku učíme děti rozeznávat jednotlivé odstíny. Začínáme primárními barvami a pokračujeme na sekundární... Ale ví všechny děti jak tyto barvy vznikají? Zajímavou netradiční formou lze snadno dětem ukázat z jakých barev vznikne fialová, zelená, oranžová či hnědá.

3. Fotografie

Co je vlastně fotografie? Každý z nás by měl možná jinou odpověď, stejně tak je to i s definicemi ve slovníku. Většinou se shodují v tom, že fotografie je obraz skutečnosti. Ale je tomu tak? Je to správně? Je fotografie opravdu obraz skutečnosti?

„Umění nezávisí mnoho a metodách a procesech. Spíše jde o záležitost temperamentu, vkusu a citu...v ruce umělce se fotografie stane uměním...krátce, záleží na fotografovi, co s ní udělá, zda umění nebo výrobek.“ William Howe Downs (Felch, Jones, 2009)

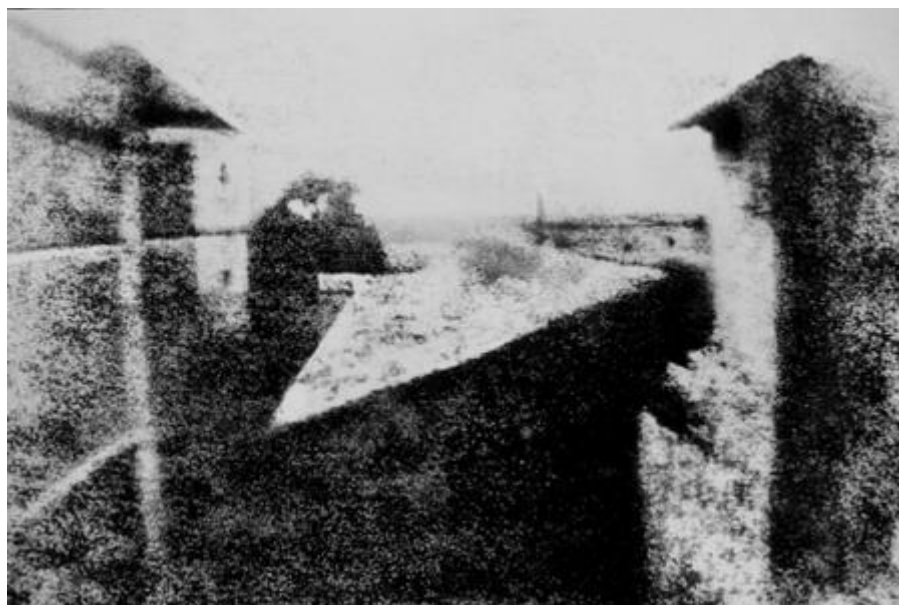
3.1. Historie fotografie

Fotografická „doba kamenná“ je spojována se jménem Joseph Nicéphore Niepce.

Joseph Nicéphore Niepce (1765 – 1833) byl původně vojákem. Díky svému onemocnění, ale musel armádu opustit.

Niepce nebyl velmi dobrý kreslíř a tak se snažil najít způsob, jak zaznamenat obraz trvale. *„byl zaujat Senefelderovou litografií otevírající nové možnosti reprodukční techniky. Potřebný solnhofenský vápenec, z něhož se tisklo, se snažil nahradit jiným materiálem. Nejprve zkoušel kámen, na který nanášel různé látky a přitom si pomáhal kamerou obscurou. Své první poznatky publikoval už roku 1802. v roce 1822 se mu podařilo získat první otisky – na skleněnou desku, zcitlivělou vrstvou asfaltu, zkopíroval rytinu obrazu papeže Pia VII. a na osvětlených místech asfalt vymyl směsí levandulového oleje a petroleje. Deska se bohužel rozbila ještě za Niepceova života. Roku 1826 vytvořil Pohled oknem na dvůr, který vešel do dějin jako nejstarší dochovaná fotografie podle přírody. Je na cínové desce, exponoval ji 8 hodin. Tento objev kreslení sluncem nazval heliografie.*

Litografický kámen postupně nahradil jinými podložkami, až skončil u skla, mědi, zinku a stříbra. “ (www.digimanie.cz)

Obr. 1 Niepce – Pohled oknem na dvůr

„Niepce zakládal do camery obscury litografický kámen, „zcitlivělý“ vrstvičkou asfaltu rozpuštěného v levandulovém oleji. Roku 1823 získal po osmihodinové expozici obrázek prostřeného stolu, který je považován za první skutečnou fotografii světa.“ (Neff, 1981, str. 11)

Obr. 2 - Niepce – Prostřený stůl

Tento zdoluhavý proces se ukázal jako slepá ulička a Niépce začal experimentovat se sloučeninami stříbra. Roku 1829 začal Niépce spolupracovat s Daguerrem. O čtyři roku později Niépce umírá a Daguerre práci dokončuje sám.

Přestože vynálezcem fotoaparátu byl Joseph Nicéphore Niepce, často je nespravedlivě připisován právě Daguerreovi.

„Jak to už většinou u převratných vynálezů bývá, i v tomto případě Daguerre objevil možnosti daguerrotypie zcela náhodou. V roce 1837 náhodně odložil osvětlenou desku do skříně ve své pracovní místnosti. Někdy čas ji tam nechal ležet a byl by na ni úplně zapomněl, kdyby si ji jednou, snad nějakou šťastnou náhodou nevšiml. Za tu dobu, co deska ležela ve skříni, se na ni vytvořil krásně vypracovaný a dobře znatelný obraz. Dlouho přemýšlel, jak se mu toto vlastně podařilo. K žádnému rozumnému vysvětlení ale nepřišel. Proto se rozhodl celý postup přesně znovu zopakovat, se stejným výsledkem. Daguerre nevěděl, co přesně obraz na desce způsobilo, ale tušil spojitost mezi prostředím a předměty, které sbyly uloženy ve skříni. Měl tam uložené různé nářadí a lučebniny. Začal postupně pokus opakovat a při každém novém vytáhnutí ze skříně nějakou lučebninu a s napětím očekával, jestli právě ona nebude ta, která způsobila obraz na desce.“ (www.digimanie.cz)

Po dlouhých pokusech vytáhl ze skříně všechny lučebniny. Jediným možným vysvětlením bylo, že zbylá láhev rtuti je příčinou jasného obrazu na desce. Daguerre osvětlil ve fotografické komoře novou desku a vystavil ji parám rtuti, kterou zahříval na plameni. „Deska byla osvětlena jen chvíli, ale přesto se na ní po pár okamžicích objevil obraz. To znamenalo, že páry rtuti se usazovaly jen na místech osvětlených, a tak vznikl pozitiv. Problém byl v tom, že obraz byl stále citlivý, bylo třeba jej ustálit. Použil k tomu nejdříve roztok kuchyňské soli, potom roztok sirnanu sodného. Obrázek na kovové desce byl skutečně nádherný, bylo to něco na tu dobu téměř zázračného. Jediná nevýhoda byla ta, že z obrázku nešla vytvořit kopie a že jste se ho nemohli ani zlehka prstem dotknout, aby se nerozmazal. Z tohoto důvodu se obrazy vyrobené touto technikou prodávaly ve zvláštních rámečcích pod sklem. O fotkách, které vznikly daguerrotypií, se do dnešních dnů dochovalo velmi málo, a proto o nich lze hovořit jako o unikátech.“ (www.digimanie.cz)

Daguerrův objev byl první oficiálně uznaný vynález v oboru „mechanického zobrazování skutečnosti“, avšak ve vývoji fotografické techniky se jednalo o slepé rameno.

Daguerrotypie je velmi vzácná, jelikož nebylo možné pořídit kopii. Každý kovový obrázek byl unikátní a originální, tím se stal v dnešní době ojedinělou a vzácnou záležitostí.

Objev daguerrotypie se rychle šířil světem a podobná zpráva o vynálezu na sebe nedala dlouho čekat. 31. ledna 1839 vystoupil před Královskou společností soukromý badatel William Henry Fox Talbot. Svůj proces zdokonalil a nazval ho „kalotypií“

Talbotův proces zdokonalil George Eastman a ten je používán dodnes. Podařilo se mu dostat na trh fotoaparáty na svitkový film nikoliv na křehké skleněné desky. Tento vynález potaženého emulzí papírového svitku umožnil větší rozvoj a rozšíření fotografie.

Eastman založil slávu značky Kodak. Tento název vymyslel společně se svojí matkou. Při vymýšlení jména se snažil dodržet tři zásady: jméno musí být krátké, nemůže být zkomolené a nemůže připomínat něco jiného nebo být spojováno s něčím jiným. Jeho oblíbeným písmenem bylo „K“, řekl o něm: „Zdá se býti silným a pronikavým písmenem“. Zbytek slova vznikl jako přesmyčka a poprvé název Kodak byl zaregistrován ochrannou známkou v roce 1888.

Věřil v sílu reklamy, ve které razil slogan „stiskněte tlačítko, my zařídíme zbytek“. Dalo by se říci, že se vznikem Kodaku se stalo fotografování jednodušší a dostupnější širší společnosti.

Vývoj fotografie šel stále dopředu. Dnes se setkáváme především s digitální fotografií. Hlavní rozdíl je v tom, že v digitálním fotoaparátu není film, nýbrž polovodičová destička. *„Digitální fotografie se skládá z barevných bodů – ostatně klasická taky, z miliónů mikroskopických zrn sloučenin stříbra a pigmentů. Digitální záznam má formu souboru, lze ho libovolně kopírovat, nahrát na disketu, na pevná disk počítače, posílat e-mailem nebo přes mobilní telefon na server, zaznamenat na CD ROM. Ale skutečný obraz, který můžete vidět, ze záznamu vznikne až v nějakém dalším zařízení, které ho dovede číst a interpretovat...“* (Neff, 2001, str. 15)

Fotografie nikdy nezachytí celou skutečnost, pouze její část. Tento „vhodný“ výsek vybírá člověk dle vlastního rozhodnutí. Velká část fotografií je navíc předem upravená – fotograf si přemísťuje předměty a přirozené světlo je přehodnocené světlem umělým. Dále se fotografie zpracovává.

Dříve se fotografický materiál zpracovával v temné komoře, dnes zpracování fotografií nahradil většinou počítač. Již v jednoduchém počítačovém programu lze fotografie různě upravovat. Můžeme tvořit výseky z fotografie, různě zvětšovat, zmenšovat, barevně upravovat, kombinovat, dokreslovat, vkládat text a jiné nepřeberné množství úprav. To potvrzuje slova Miloslava Stibora v knize Fotografie pro lidové školy umění, že fotografie není „odlitek“ skutečnosti, ale tzv. „lidský obraz“ skutečnosti, obraz toho, o co měl fotograf určitý zájem. Ačkoliv budeme fotografovat stejné „věci“ jako jiní, přesto se naše fotografie mohou lišit od snímků ostatních fotografů. Liší se do té míry, jako my se lišíme od ostatních. Ondřej Neff napsal: „*Nemůžeš fotografovat všechno, a dokud nepoznáš, co je „to tvoje“, nebudeš fotografovat dobře. Dobrá fotografie nezávisí na drahém aparátu, přesné expozici, znalostech chemického kouzelnictví v temné komoře. Závisí na našich osobních zájmech. Žádné téma není omšelé, otřepané, nezajímavé!*“ (Neff, 1981)

„*Malíře se také neptáte, jaké používá barvy a štětce. Spisovatele se také neptáte na typ psacího stroje. Bud' jak bud', na fotoaparát se dívám jako na pomůcku.*“ Man Ray (Felch, Jones, 2009)

3.2. Digitální fotoaparát a fotografie

Digitální fotoaparát je dnes dostupný většině populace. Základní modely mají nízkou pořizovací cenu, fotografie se snadno vymažou, můžeme fotit do „nekonečna“ a díky tomu se digitální fotoaparát dostává častěji do rukou i dětí.

„*Digitální aparát je sluha dvou pánů. Jednak těch, kteří chtějí fotografovat snadno a rychle bez učení – mečení, a pak i těch, kteří jsou hloubaví, rádi*

experimentují a nedělá jim potíže vniknout do tajů složitější obsluhy a nabídky aparátu.“ (Němcová, 2009, str.11)

3.2.1. Obsluha digitálního fotoaparátu

Digitální fotoaparát nabízí mnoho režimů, funkcí i nastavení, ale pamatuje i na ty, kteří žádají nejjednodušší obsluhu, ale skvělé snímky. Nevyžaduje se od nich žádná základní znalost o focení a přesto dokážou tvořit skvělé fotografie. Stačí ovládat tři tlačítka (tlačítko zapni/vypni, přepínač režimů, spoušť) a proto je digitální fotoaparát jednoduchý na ovládání i pro děti.

Před samotným zahájením fotografování bychom měli prostudovat manuál. Sáhne si na svědomí, kdo z nás ho poctivě čte dříve než danou věc vyzkouší? Přesto bychom měli. V manuálu se dozvíme, co s novým fotoaparátem dělat. Například jak nastavit čas a datum, tento úkon je velmi důležitý a to zejména ve chvíli, kdy chceme fotografie ukládat a třídit. Správně nastavený datum a čas nám usnadňuje celou archivaci snímků. Další neméně důležitá kapitola se týká symbolů. Prakticky všichni výrobci přijali jednotný systém jednoduchých obrázků, vyjadřujících určité funkce.

Jak začít používat „foťák“ dětem v mateřské škole nemusíme dlouho vysvětlovat. Většina z nich už má zkušenosti z domova a nemalé procento má svůj vlastní foťák. Upravit musíme většinou pouze držení fotoaparátu. Nesprávné držení fotoaparátu je totiž nejčastější nešvar, který se u populace vyskytuje.

„Devět lidí z deseti drží fotoaparát ve špičkách prstů, pokud možno jemně, jako by to byla kremrole a hrozilo nebezpečí, že se mu prolomí stěny. Zatímco lidé drží přístroj jemně, spoušť tisknou brutálně.“ (Neff, Březina, Podhajský, 2003)

S velkými profesionálními fotoaparáty problém nebývá. Jsou tak velké, že jinak než pevně se držet nedají. Největší problémy se správným držením jsou s malými fotoaparáty, v běžné populaci nejvíce rozšířené.

Jak správně držet fotoaparát?

Spodní pravý roh opřeme o okraj dlaně mezi ukazovákem, palcem a ohnutým prostředníkem, který se pevně opírá o zbylé prsty (prsteník, malík). Ukazovák musí být co nejvolněji, aby mohl stisknout spoušť. Poloha druhé, tedy levé ruky je: palec směřuje nahoru, tiskne fotoaparát proti tlaku pravé ruky. Zbylé prsty jsou sevřeny do pěsti.

Obr. 3 - Správné držení fotoaparátu

Obr. 4 - Nesprávné držení fotoaparátu

Jak pořídít jednoduše svůj první snímek a nepokazit ho? (dle Němcová, 2009)

- a. Zapneme aparát tlačítkem Zapni/Vypni a sundáme krytku aparátu.
- b. Nastavíme na přepínači režim AUTO
- c. Zamíříme na vybraný objekt
- d. Prohlédneme si na displeji budoucí snímek
- e. Namáčkneme spoušť. Jakmile se na displeji objeví zelené kolečko nebo podobná značka, spoušť domáčkneme. Exponovaný snímek se na chvíli zobrazí na displeji, aby ho vzápětí aparát uložil do svých útroh.

Zásady fotografování

- f. při fotografování si stoupneme zády a mírně bokem ke zdroji světla (slunci nebo oknu)
- g. fotografovaný objekt zabíráme na snímku celý, nedotýká se hrany obrazu, ani dalších osob nebo předmětů. Postavě by neměly scházet boty, kočce ocas a kostelu věž.
- h. Fotografovaný objekt neumístíme do středu snímku, neboť jej dělí na dva. Stojící osobu nebo strom postavíme v rámci obrazu k pravé straně. Sedící postavu nebo jiná motiv mezi střed a pravý dolní roh. Do středu umístíme pouze symetrický objekt, zajímavý svým středem.
- i. Volíme obraz co nejjednodušší. Přiblížíme se co nejblíže k motivu, čímž se zbavíme rušivého okolí a vybíráme jen to nejdůležitější. Nemusíme mít na snímku dcerku a zajímavé náměstí. Dcerku postavíme více dopředu a domy na náměstí budou v pozadí. Stačí jen náznak, abchom věděli, kde se dcerka nacházela. Celé náměstí vyfotografujeme zvlášť.
- j. Hlavní motiv nic neruší. Postavě by neměl z hlavy trčet sloup, hlava by se neměla dotýkat horizontu. Strom by neměl dělit slona na dva.

- k. Nazabíráme „hluchá“, nic neříkající místa, kterými může být černá skvrna znázorňující les a bílá představující moře.
- l. Dbáme na barevnou rozdílnost mezi hlavním motivem a pozadím. Pozadí by mělo být barevně odlišné, nevýrazné a nerušit, hlavní motiv naopak barevně výraznější, aby upoutal pozornost.

PRAKTICKÁ ČÁST

1. Témata fotografovaná dětmi

Svět očima dětí je zcela jiný. Pro nás nedůležité věci jsou pro děti největší poklad a naopak. Dokážou fotit s nadšením. Chtěly by fotit vše a stále. Aniž by děti znaly předchozí rady a zásady, vznikají zajímavé fotografie. Většinou se jedná o detaily věcí z různých pohledů. Možná díky dětské naivitě vznikají tak krásné snímky. Právě děti jsou originální v tom, že určitá pravidla neznají. To popírá slova Marie Němcové v knize Rodinná fotografie s digitálním fotoaparátem: *„Chce-li být někdo skutečně originální, pak musí velmi dobře znát pravidla, která chce porušovat.“*

Obr. 5 - 10, žirafa, 2009, Minolta, Eliška Smolenová

Dalším pro děti zajímavým tématem jsou lidé – kamarádi. Dokážou sobě navzájem „pózovat“, zvláště dívky se cítí jako opravdové modelky. Nedílnou součástí fotografování dětmi je shlédnutí právě vyfocené fotografie. „*ukáž, jak to vypadá...*“ tato vlastnost zůstává až do dospělosti.

„Fotoaparáty nevytvářejí fotografie, jsou to jen nástroje. Fotografie děláme svým srdcem a myslí. Na fotografii musíme zachytit hledající a otevřenou mysl.“
Arnold Newman (Felch, Jones, 2009)

Obr. 11

Skupina dívek

(Lucie, Aneta, Natálie, Veronika)

pózují Jolance

Aneta se nemůže rozhodnout kam se koukat, zda na Jolanku či mě.

Olympus, 2013, Yveta Smolenová

Obr. 12

Jolanka v roli fotografa

Olympus, 2013,

Yveta Smolenová

Obr. 13

Nedobrolovná modelka Markétka (3 měsíce) v zajetí fotografa své sestry Elišky (3,5 roku)

Minolta, 2008, Eliška Smolenová

Obr. 14

Markétka v zajetí Elišky o 2 roky později

Minolta, 2010, Eliška Smolenová

Obr. 15

Opačná situace: Eliška pózuje Markétce

Canon, 2012, Markéta Smolenová

Obr. 16 Olympus, 2013, Marek Pineau

Obr. 17 Olympus, 2013, Kristýna Schmidtová

Důležité detaily...

Obr. 18

Minolta, 2011, Sarah Bende

Noha židle a kbelík je „vysvícen“ a na fotografii září. Fotografie zde na bílém papíru působí, jakoby dolní pravý roh chyběl.

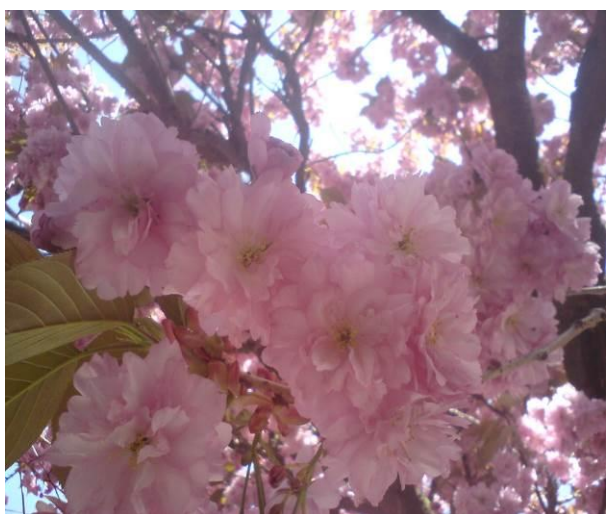

Obr. 19

„Jsem tu“

Minolta, 2012, Eliška Smolenová

Jedná se o vlastní nohu autorky. Ačkoliv celý snímek vznikl zcela náhodou, považuji ho za velmi zdařilý. Líbí se mi neúplnost boty a odsazení do levé části.

Obr. 20

Canon, 2011,

Michaela Neubergerová

Zdařilý snímek až na přední květy, které díky nedokonalému zaostření poněkud splynuly.

Obr. 21

„Přírodní vzor“

Canon, 2011, Eva Vávrová

V nehezském prostředí vynikl kožíšek morčete, s kterým si pohrála matka příroda.

Obr. 22

„Pípák“

Canon, 2012,

Markéta Smolenová

Díky velkému přiblížení je obraz celkově rozostřený, Pípák poněkud zaniká.

Obr. 23

Samsung, 2013,

Lucie Beránková

Velmi častá chyba – zaostřeno na pozadí.

2. Proč fotografujeme a co

Fotografie nás provází na každém kroku. Ať už se jedná o fotografie v časopisech, novinách, na billboardech či obyčejném letáku s neodolatelnou akcí. „*Otázka, zda fotografie je či není uměním, je však ze své podstaty zavádějící. Ačkoli fotografie vytváří díla, jež lze uměleckými nazývat – vyžadují subjektivitu, dokážou klamat, přinášejí estetické potěšení – není uměleckou formou ani v nejmenším. Je podobně jako jazyk – médiem, v němž jsou umělecká díla vytvářena.*“ (Sontagová, 1990, str.134)

Fotografie nás pronásleduje, je s námi a nečeká na svolení, jestli může nebo ne. Jako lavina se na nás hrnou fotky z internetu, především ze sociálních sítí, kde sdílíme naše úžasné zážitky na společné zdi. Tisíce lidí může nahlédnout do našeho soukromí a i takoví jedinci, o které nikdo nestojí.

Ale proč vlastně lidé fotografují a co?

„*Fotografovo dílo má obrysy a styl daný osobností autora. Není dáno technikou, ale způsobem, jakým pohlíží na život a svět kolem sebe.*“ Pete Turner, *More Joy of Photography*, vydal Eastman. “ (Felch, Jones, 2009)

2.1. Fotoprojekt Rodina

Mezi nejběžnější a nejhojněji se vyskytující se amatérské fotografie patří bezesporu fotografie rodiny, přátel či známých. Jedná se o dokumentaci toho krásného, co prožíváme v rodinném kruhu. U těchto fotografií platí jedno pravidlo. Fotografie by měla být pokud možno pořízena v přirozeném prostředí. „*Jakmile jsou fotografovaní vytrženi ze svého běžného prostředí a uměle zasazeni do jiného, fotografie ztratí nejen na autenticitě, ale i na přirozenosti. Není potřeba odklidit polovinu obývacího pokoje či několik dní uklízet, naopak je ideální fotografovat*

osoby v jejich prostředí, přirozeném oblečení i situacích.“ (Neff, Březina, Podhajský, 2003, str.50).

Moje nejbližší rodina se mnou zcela nesdílí fotografické nadšení, především z řad žen. Nejednou se ozvalo rozhodné „Mě nefot! Tady ne!“, v lepším případě „Počkej, no můžeš“. Ale ne vždy jsou aranžované a dlouho připravované fotografie tím, o co jsme se snažili.

Jak na rodinu? Máme několik možností.

Můžeme je dlouho přemlouvat, slibovat a pod nátlakem nutit, ale tato cesta nikam nevede. Dříve či později by vás taková práce nebavila a veškeré nadšení by bylo v nenávratnu.

Druhá z možností je i pro samotného fotografa zajímavější. Zahrajeme si na špiona. Podmínku pro tento druh fotografování je správně nastavit fotoaparát a být ve střehu. *„Ideálně je nastavení plně automatického režimu zaostřování a expozice. Aktivovat automatický blesk, ale bez potlačení červených očí, které prodlužuje prodlevu před expozicí a automatickou balancí barev. Pokud chcete zaznamenat celý fotopříběh založený na probíhajícím ději a nechcete tento děj rušit tím, že si aktéři uvědomí vaši přítomnost, je lepší blesk zakázat a zvýšit citlivost snímáče. Přeci jen blesk většinu lidí vytrhne ze sladké nevědomosti.“* (Neff, Březina, Podhajský, 2003, str.50). Další fáze špionážního fotografování je vytrídění fotografií a vybrání těch nejzdařilejších. Pak už stačí jen doufat, že po společném shlédnutí povedených fotografií se všemi aktéry „špionáže“ se jejich dřívější neochota ztratí.

Třetí a možná nejzajímavější možnost je dát fotoaparát do ruky dětem. Sice ztrácíme autorská práva, ale dostávají se nám do ruky fotografie, které by se nám těžko podařilo vyfotografovat. Při zapůjčení fotoaparátu mé dceři, jsem neskrývala překvapení, jak ochotně celé příbuzenstvo spolupracovalo. Kde byl najednou jakýsi stud z toho, že na fotografii budou ve „vytahaných teplákách“, v nepříliš dokonalém účesu nebo jim vynikne druhá brada? Mávnutím kouzelného proutku vše zmizelo a mě se dostalo nevídané podívané...

Zamysleme se nad otázkou proč to před dětmi jde? Společnou diskusí bychom jistě našli nepřeborné množství odpovědí. Pokusím se zmínit alespoň některé z nich.

- a. snaha přizpůsobit se dětem
- b. vědomí, že děti dále fotografie nešíří (myšleno předškolní děti)
- c. nedůvěra v jejich fotografické umění
- d. přistoupení na hru – hrajeme si na fotografa
- e. následné vymazání fotografií – naše cenzura

Šel by projekt „Rodina“ aplikovat i v mateřské škole? Bezesporu by jistě šel, ale není jednoduché získat na svou stranu rodiče, kteří jsou ochotný nechat učitelku nahlédnout do svého soukromí. Ačkoliv v naší mateřské škole fungují mezi rodiči a učitelky přátelské vztahy, zpět se mi většinou dostávali velmi cenzurované, aranžované a pro oko líbivé fotografie. Jednalo se především o práci rodičů, kteří se snažili vytvořit dokonalou rodinnou fotografii. Pro cíl projektu „Rodina“ bohužel nepoužitelné.

2.2. Fotoprojekt U Ducha - Přiblížení

Amatérské fotografování je často spojováno s turistikou. Každý z nás byl určitě fotografem na nejednom úžasném rodinném výletě, nebo více či méně dobrovolným objektem. Proč se tak nutně potřebujeme na výletě fotografovat? Sontagová říká: *„Fotografie nám zajistí nesporný důkaz, že k onomu výletu došlo, že program byl splněn a že se užila legrace. Fotografie dokumentují spotřební procesy odehrávající se mimo dohled rodiny, přátel, sousedů.“* (Sontagová, 1990, str. 15). Fotografie je tedy důkazem. Důkazem, že jsme na daném místě byli, je *„imaginární vlastnictví nereálné minulosti“* (Sontagová, 1990, str. 14).

Každý den, kdy jdeme do práce podnikáme takový malý výlet. Někomu trvá několik minut, jinému i několik hodin. V rámci pracovních povinností trávím s dětmi přibližně 2 hodiny venku. Je to dostatek času na uskutečnění nějakého malého výletu. Naše mateřská škola se nachází na okraji malého města – Vlachova Březí. V blízkosti se nachází křížová cesta schovaná v lipové aleji vedoucí na kopec ke kapli sv. Ducha. Není divu, že naše kroky často vedou právě sem. V tomto místě se prolíná příroda, architektura, historie i přítomnost. „Duch“ je nekonečnou studnicí inspirací.

Obr. 24 - 26 Samsung, 2013, Tereza Matoušková

Obr. 27 - 30 Samsung, 2013, Sonja Kalčíková

Obr. 31 - 34 Samsung, 2013, Jolana Vaněčková

Obr. 35 - 37 Samsung, 2013, Markéta Smolenová

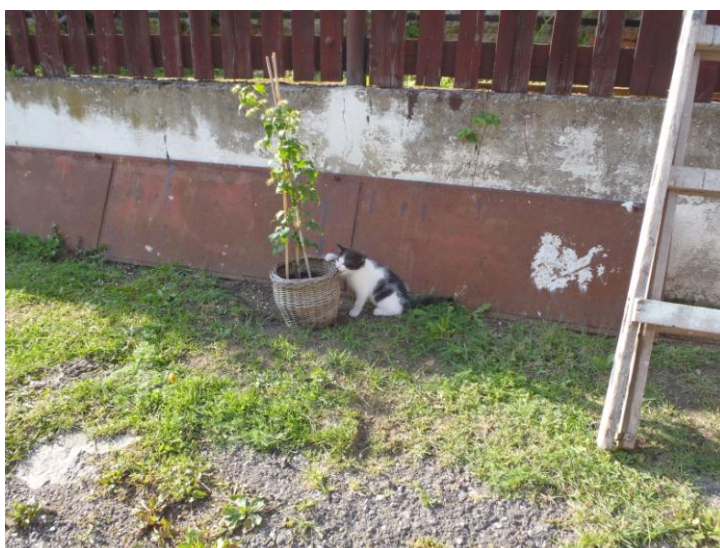
2.3. Fotoprojekt Není zvíře jako zvíře

Nejeden z nás v období dětství žadonil u rodičů, aby mu pořídili nějakého domácího mazlíčka. Slibovali jsme, jak budeme zvířátko krmit, uklízet po něm. Byli jsme ochotný slíbit cokoliv. A tak rodiče povolili... Většina z nás začínala na křečkovi či rybičkách, ty šťastnější mohli mít kočku či psa. Byli to naši nejlepší zvířecí kamarádi, bez kterých si nedovedu představit dětství.

V mé třídě není nikdo, kdo by doma neměl nějakého zvířecího mazlíčka. Najdu zde i děti, které pocházejí z rodin s velkým hospodářstvím, takže přítomnost zvířat berou jako samozřejmost. Netrvalo dlouho a děti samotné přišly, že by chtěly fotografovat právě své zvířecí kamarády.

Obr. 35
„Osmáci“,
Olympus, 2012,
Markéta Smolenová
Zde se Markétce
povedlo zaostřit na
Osmáky, ale bohužel
pletivo klece je příliš
husté a objekt není
zřetelný.

Obr. 36
„Kotě“
Minolta, 2012,
Eliška Smolenová
Celkovou fotografii ruší
žebřík. Lepší by byl
záběr z menší
vzdálenosti.

Obr. 37

„Beník“

Canon, 2011,

EvaVávrová

Fotografie vznikla za velmi ostrého slunce – tráva a Beník na polovině fotografie ztrácí svou barvu.

Obr. 38

„Rybičky“

Olympus, 2011,

Kristýna Tichá

Bílé skvrny působí rušivě, ačkoliv se jedná o šneky, přirozenou součást tohoto akvária.

Obr. 38

„Sýýýýýýýr“

Minolta, 2011,

Sarah Bende

Má oblíbená fotografie „krásně hnusných čuníků“

Obr. 39

„Macek“, Minolta, 2012, Veronika Beránková

Pozadí ruší předměty v horních rozích.

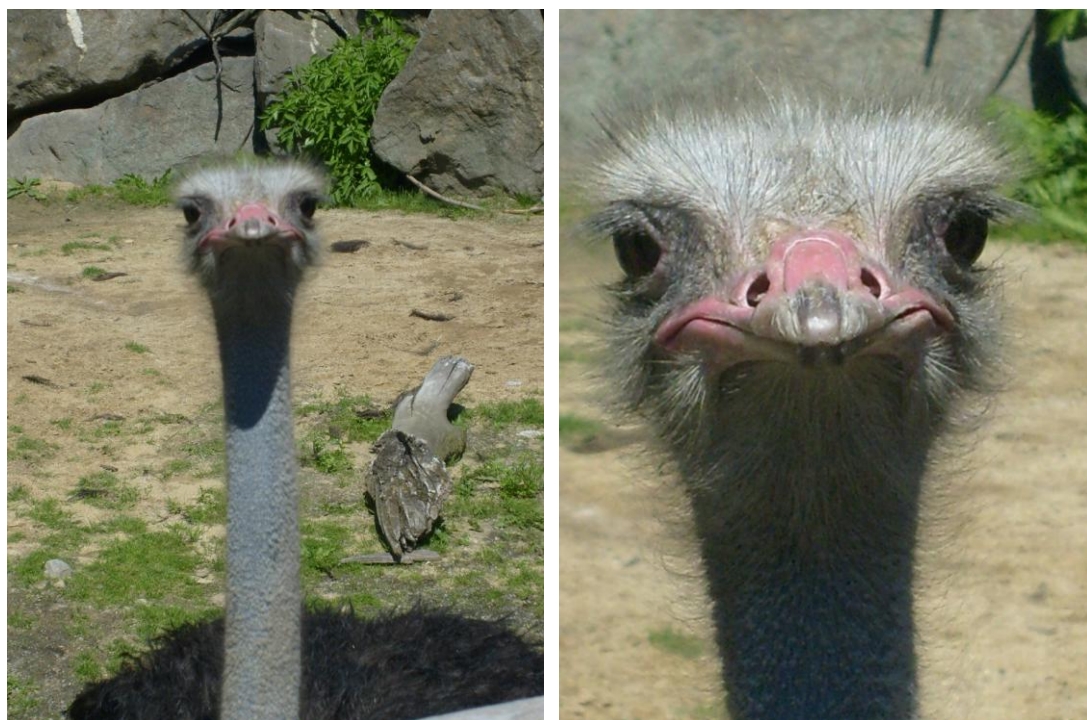

Obr. 40

„Zvědavá koza“, Olympus, 2012, David Pavlišťík

Tato fotografie vznikla na školním výletě na hrad Helfenburk. Jednalo se o neskutečně drzou kozu, která nám chtěla sníst svačinu a v neposlední řadě nám i zapózovala.

Pozadí ruší část lidského těla a koze, jakoby vyrůstal plot z hlavy.

Obr. 41

„Kuk“, Olympus, 2011, Veronika Alešová

Porovnání dvou fotografií pštrosa. Druhá fotografie – detail hlavy – pro diváka velmi zajímavá.

Obr. 42 Samsung, 2013, Lucie Beránková

2.4. Fotoprojekt Knoflík

Téma pro další dětské fotografické tvoření jsem se snažila vybírat co nejvhodněji. Mělo by to být dětem nějak blízké, známé. Proto první volba padla právě na naše nejližší. Ale proč knoflík? Odpověď je velmi jednoduchá.

Knoflíci jsme MY. Já, moje kolegyně a našich 28 dětí. Je to název předškolní třídy v naší mateřské škole.

Knoflík je také obyčejná, většinou kulatá věc, která nám nestojí za pozornost. Pokud dítě zvládne zapnout a rozepnout knoflík, je to jeden ze znaků jeho motorické zralosti.

Knoflík má, ale i jiné využití než jeho základní poslání spojené s ošacením. Nejednou se stal ozdobou na šatech právě nějaký neobyčejný knoflík nebo byl využit jako šperk – naušnice, přívěsek či náramek. Jsou i tací umělci (Augusto Esquivel, Ran Hwang, Lisa Kokin), kteří knoflík využili k tvoření různých prostorových objektů.

Na téma knoflík jsme navázali v rámci procvičování slovní zásoby - hledání slov stejně znějících, ale jiného významu – tzv. homonyma. (Koruna x koruna, kohoutek x kohoutek, zuby x zuby, oko x oko atd.)

Věřím, že by bylo velmi zajímavé taková homonyma fotografovat a vytvořit jakési pexeso z vlastních fotografií. To samé by se dalo využít i při hledání antonym – slov opačného významu.

Celý fotoprojekt by se dal aplikovat například na výuku českého jazyka na základní škole.

Obr. 43 - 44 Olympus, 2013, Milan Tažej

Obr. 45 „Knoflík na dlani“, Olympus, 2013, Milan Tažej

Obr. 46 „Knoflík a Knoflíková“ – kolektivní práce, Olympus, 2013, Marek Pineau

Obr. 47 Olympus, 2013, Marek Fleischman

Obr. 48 Olympus, 2013, Vojtěch Potužník

2.5. Fotoprojekt Materiály

K fotoprojektu Materiály jsme se dostali během ekologicky zaměřeného týdne na tříděný odpad. Celý týden jsme si povídali o věcech z různého materiálu a o jejich následném třídění do barevných popelnic. Vzniklý soubor fotografií jsme dále aplikovali na získávání znalostí z předmatematických činností - hledáme a poznáváme geometrické tvary, počítáme opakující se prvek, obkreslujeme tvary, porovnáváme velikosti...

Obr. 49 – 54, Samsung, 2013, Lucie Beránková, Markéta Smolenová

2.6. Fotoprojekt Cesta

Fotoprojekt Cesta je pro mě trochu symbolický. Ráda hledám a zkouším nové věci. Často při své práci s dětmi sahám po odpadovém materiálu a společně se snažíme dát věcem nový smysl, dáváme jim novou naději na přežití. Například obyčejná plechovka. Je nutné, aby po vyprázdnění skončila kdesi na skládce? Určitě ne. Snadno ji proměníme ve stojánek na pastelky, moderní obal na květináč nebo zajímavý hudební nástroj, přesto to byla na počátku obyčejná plechovka.

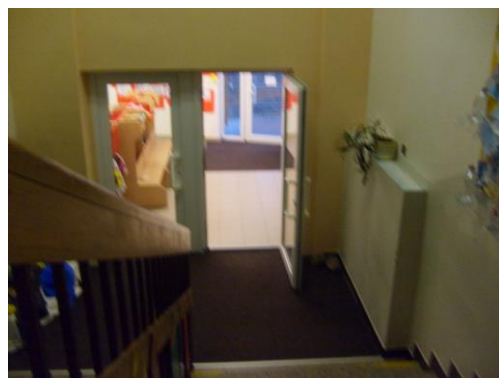
Za zmínku stojí právě probíhající výstava RESTART: Druhý život věcí. Nabízí možnost využití opotřebovaných věcí v novém kontextu. *„Výstava představuje umělecké objekty: pohyblivé instalace, sochy a koláže z odpadových materiálů. Před našima očima ožívají vyřazené přístroje, rádia, ledničky i součástky a probouzí se jako skřítky, roboti, obludy nebo celá snová města. Vystavené objekty jsou výběrem z celoroční práce výtvarného oddělení ZUŠ Říčany, vedeném, Hanou Šebestíkovou.“* (www.ricany.cz/org/muzeum/)

Tak jako jsme dali jiný význam plechovce, tak se pokusíme dát jiný význam cestě. Pro předškolní děti je to složité, jelikož si cestu spojí vždy s konkrétní hmatatelnou cestou, ať už se jedná o asfaltovou cestu – silnici, či nějakou polní cestu, ale společným „bádáním nad cestou“ jsme se dostali k tomuto.

Obr. 55 „Pražská“

Olympus, 2013, Kateřina Špaková

Obr. 56 „Dokořán“

Olympus, 2013, Ester Křížová

Obr. 57 „Křížová cesta“
Olympus, 2013, Tomáš Šimorda

Obr. 58 „Sasankovým hájem“
Olympus, 2013, Lenka Sztojková

Cesta životem....

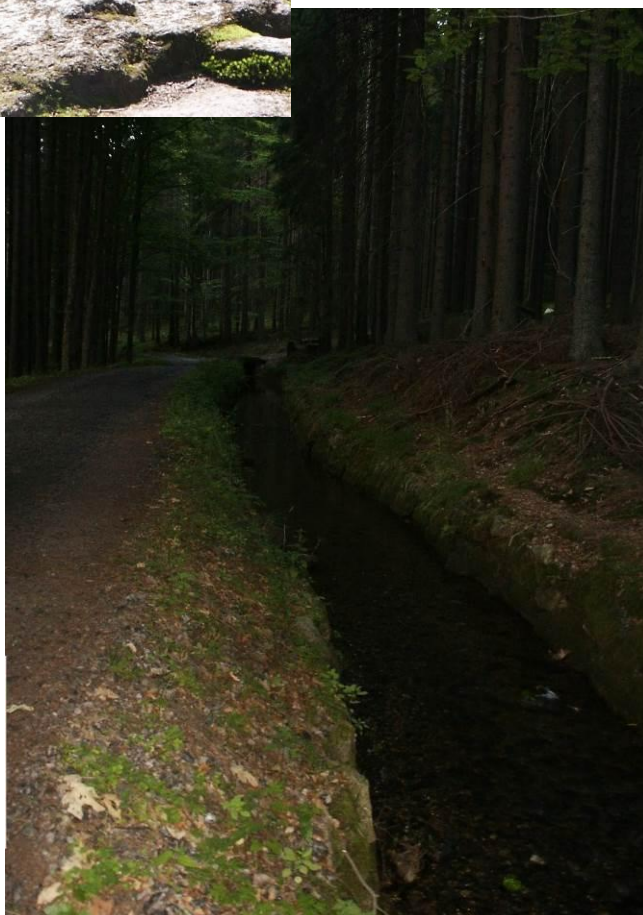
Obr. 59 - 62 Minolta, 2005 - 2011, Yveta Smolenová

Cesta lesem...

Obr. 63 - 68 Minolta, 2004 – 2013, Yveta Smolenová

Kreslíme cestu

Potřeby: fotografie (v tomto případě černobílá), pastelky, papír, nůžky, lepidlo

Použitá technika: fotografie propojená s kresbou pastelkami, následné stříhání a lepení – tvorba koláže

Obr. 69 - 70

Markétka a Kristýnka kreslí
„kopii“ fotografie

Obr. 71

Konečné práce. Zajímavé, že obě
dvě ignorovaly, že se jedná o
zimní fotografii. Důležité pro ně
byla cesta a stromy. ↓

Tvoříme prolážd...

Obr. 72 - 79

3. Album

Ty nejvzácnější fotky má každý doma více či méně roztríděné do alba. Album má nekonečně mnoho podob. Liší se barvou, vzorem desek, úložným prostorem na fotografie – podle velikosti fotografií. Podobu může mít i elektronickou – např. roztrídění podle událostí. Moje album z dětství a mládí, kdy jsem neměla ponětí o nějaké digitální fotografii, má formu „krabicovou“.

Tato velká krabice - klenotnice - je plná fotek mého dětství a širokého příbuzenstva. Najdeme zde novější barevné fotografie, ale převážná část alba tvoří fotografie černobílé. Díky tomu vím, jak vypadala babička či prababička v mládí. Při spatření těchto snímků si člověk hned vybaví konkrétní zachycený okamžik. Album jsou mé vzpomínky, můj cenný poklad a pravděpodobně i pro člověka vůbec. Je prokázáno, že při živelné pohromě jako je oheň či povodeň jsou fotografická alba jedna z věcí, které se postižení snaží zachránit. Klasické fotografie mají pro mě zvláštní atmosféru, ale nenabízí mi možnost velkých úprav, které by byly vratné. Oříznutí či dokreslení klasické fotky je konečné.

Naproti tomu, mé druhé album tuto možnost má. Jedná se o album digitálních fotografií.

„V počítači je dobré si na snímky vytvořit oddělené adresáře – nejlépe dál členěné na podadresáře podle tematiky obrázků, podle data či místa pořízení atd. Hlavní adresář se například může jmenovat FOTOGRAFIE a mít podadresáře RODINA, AUTA, ZAHRADA –podle zájmů. Podadresář RODINA se člení na další podadresáře, například podle času (1999, 2000, 2001 atd.). Jinak s rychle přibývajícími snímky nastane chaos.“ (Novák, 2001)

Lze použít program přímo od výrobce daného fotoaparátu nebo můžeme využít možností různých internetových webů, např. www.rajce.idnes.cz. Výhoda programu Rajče je v tom, že můžeme pracovat se složkami fotografií, které máme již v počítači. Fotografie třídíme ideálně do složek podle témat či událostí. Vytvoření takového alba je skutečně velmi jednoduché. Stačí zvolit název a můžeme připojit i stručný popis. Dále si můžeme vybrat z možností, zda bude

album přístupné široké veřejnosti – to znamená všem, nebo se bude jednat o album soukromé. V tomto případě stačí zvolit možnost „schovat album“ a nastavit uživatelské jméno a heslo, které je nutné zadat pro přístup do takového alba.

V naší mateřské škole používáme obě zmíněná alba.

První album je přímo od výrobce fotoaparátu Olympus. Jakmile se fotoaparát připojí k počítači, spustí se v něm program. Poté stačí vybrat z možností, co chceme s fotografiemi dělat – uložit či prohlížet. Při výběru „uložit“ se fotografie začnou do programu ukládat podle data vzniku. Zde máme uložené veškeré fotografie, které v mateřské škole vzniknou.

Druhé album se nachází na internetové adrese <http://mspastelkavb.rajce.idnes.cz/>. Zde jsou vkládány fotografie z výletů, zajímavých akcí, ukázky dětských prací a jiné. Celé album by se dalo nazvat „Co se děje v mateřské škole“ a je hojně navštěvované zejména z řad rodičů.

Kdy musíme fotografie uložit do počítače?

Dnešní digitální fotoaparáty jsou od výrobce vybaveny paměťovou kartou, ale většinou s malou kapacitou. Je lepší si při koupi fotoaparátu zároveň pořídit i paměťovou kartu s větší kapacitou. Ta se uvádí v MB (megabajtech) nebo v GB (gigabajtech). Jedná se o malou kartičku, která se vkládá do fotoaparátu. Na rozdíl od fotografického filmu můžeme kartu používat stále, stačí fotografie přenést do počítače, na cd atd. a poté můžeme fotografie z paměťové karty smazat. Karta je tím připravena k dalšímu použití.

Na kartu můžeme ukládat fotografie různých velikostí, v menším formátu tzv. JPEG (Joint Photography Electronic Group) nebo ve větším TIFF (Tag Image File Format). Karta s kapacitou více než 70 GB pojme přes 20 000 snímků v JPEG.

Díky rozvoji internetu a digitální fotografie se nejvíce používá formát JPEG. Soubory v tomto formátu jsou nenáročné na paměť, protože JPEG používá ztrátovou kompresi. Stupeň komprese si uživatel může nastavit sám, ale musí dávat pozor – čím více snímků se vejde na paměť nebo se přenesou přes internet – tím jsou

snímky horší kvality. „Ve skutečnosti je ovšem JPEG – jako každá ztrátová komprese – zlo tolerované spíše z komerčních důvodů.“ (Novák, 2001)

Srovnání formátu TIFF a JPEG

	TIFF	JPEG
velikost snímků	velká	malá
kvalita	zůstává i po úpravách v počítači	Dochází ke komprimaci (zmenšení) – zhoršení kvality
ukládání	pomalé	rychlé
Množství snímků na kartě 1GB	přibližně 55	Nejmenších až 5000

Pokud se nám snímek nezdaří, jak bychom si představovali, máme možnost ho upravit v počítačovém programu. Fotograf amatér si schovává většinu snímků, jelikož mu záleží hlavně na obsahu. Do svého alba zařadí i takové snímky, které jsou neostré, mají rušivý detail, efekt červených očí a jiné nedostatky. Naproti tomu fotograf profesionál si zanechává většinou pouze takové, které bude potřebovat ke své další práci – propagaci. Upravovat můžeme ale i zdařilé snímky.

„Zdařilá fotografie“

Existuje zdařilá fotografie? Položme si otázku spíše opačně: Existuje nezdařilá? Věřím, že odpověď by byla kladná, ale je tomu opravdu tak? Nejedná se pouze o subjektivní názor jedince? Dnešní galerie představují široké spektrum umění. Ale ne každý to vnímá jako umění. Ztotožňujeme se s tím, co se nám líbí. Pro někoho to je „TO PRAVÉ“ umění a pro jiného kýč. Pro někoho je to rozmazaná fotografie, pro druhého dokonalé zachycení pohybu.

Co je tedy zdařilá fotografie?

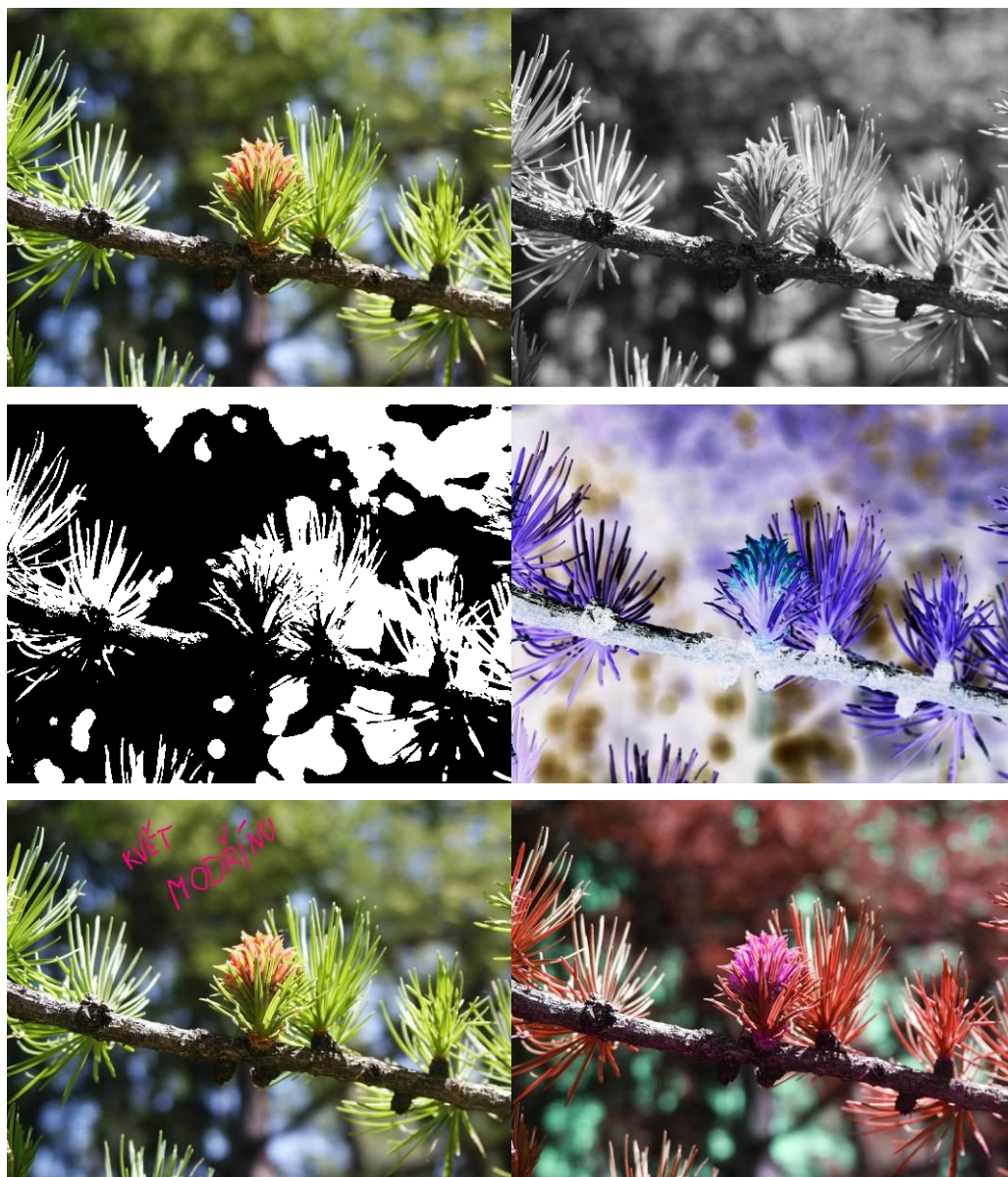
Vraťme se na začátek fotografování. Zkušenější fotografové mi dají za pravdu, že fotografovat se nedá vše. Každý se postupem času vypracuje k nějaké oblasti, která ho zajímá a baví. Proto jsou fotografové co fotografují portréty, krajinu, reportážní fotografové. Mohla bych jmenovat nepřeberné množství dalších a každý z nich tvoří fotografii za určitým cílem. Fotograf reportér se bude snažit vytvořit co nejzajímavější fotografii k článku na titulní straně novin. Rodinný fotograf se bude snažit vytvořit co nejzajímavější fotografii do rodinného alba. Fotografie, kterou oba vyberou bude v jejich očích TA ZDAŘILÁ, TA která má další poslání, TA která chce ostatním něco říci a věří, že taková bude i v očích ostatních.

4. Úpravy digitálních fotografií

S digitální fotografií můžete přímo kouzlit. Moderní technika nám nabízí nepřeberné množství úprav digitální fotografie. Jakmile zvládneme jednoduché úpravy, můžeme se pustit do složitějších a přetvářet podle své fantazie.

Ukázka jednoduchých úprav fotografií v počítačovém programu

Obr. 80 - 93

Tyto jednoduché úpravy jsem si vyzkoušela i s dětmi v mateřské škole. Byl to pro ně velký zážitek, jelikož s počítačem ve školce běžně nepracujeme. Za mé asistence (obsluha počítače) jsme upravovali jejich fotografie.

Obr. 94 „Koza“ před úpravou

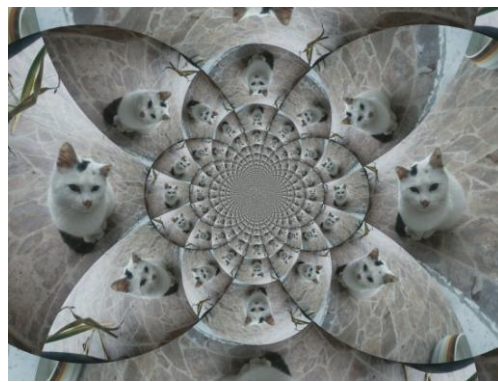
Obr. 95 „Koza“ po úpravě –
filtr vodní mlýn

Obr. 96 „Kočka“ před úpravou

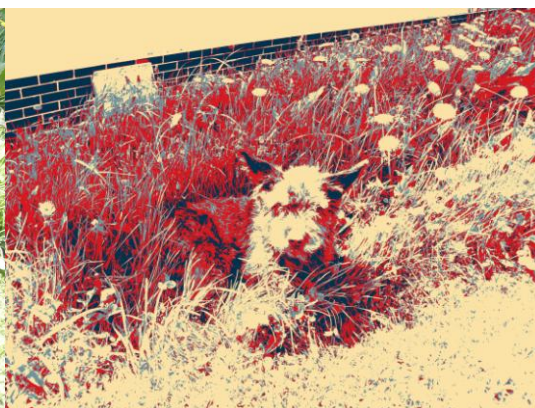

Obr. 97 „Kočka“ po úpravě - kaleidoskop

Obr. 98 „Beník“ před úpravou

Obr. 99 „Beník“ po úpravě

Obr. 100 „Hemžení“ před úpravou

Obr. 101 „Hemžení“ po úpravě – inverze, solarizace

Obr. 102 „Hemžení“ po úpravě – pixelizace

5. Propojení tradičních a netradičních technik

5.1. Projekt Stopy

Každý z nás, když přišel domů za deštivého počasí, zanechal na podlaze stopy mokrých podrážek. Od špinavých rukou zůstane na papíře zřetelný otisk našich prstů. Stopy najdeme i v přírodě, např od ptáků v písku, v bahně nebo ve sněhu. Poznat zvíře nebo člověka podle stopy dokázali už staří lovci. Kdo z nás nezkusil otisknout sám sebe ve sněhu. Denně vidíme stopy pneumatik na silnici. Stopy může napáchat i vítr, oheň či voda. Stopy jsou všude kolem nás.

Děti zkusí vymyslet samotné, kde všude mohou být stopy a co může stopy dělat.

Experiment s frotáží

Otisk předmětu. Stopu umí zanechat skoro každý předmět. Měkký papír položíme např. na minci, zeď, kůru stromu, záclonu....a měkkou tužkou (rudkou, uhlem, křídou...) přes papír přejíždíme. Na papíru se nám objeví krásně obtisknutá. Vyzkoušet, co je všechno možné obtisknout. Co obtisky připomínají?

Potřeby: měkký papír, uhl, tužka, předměty vhodné k frotáži.

Cíl: seznámení dětí s technikou frotáže, rozvoj fantazie

Otisk prstu, dlani, předmětů

Zkusit otisk použít a dokreslit do něj to, co by se tam hodilo.

Fixem či tužkou dotvořit různá zvířátka.

Plochu papíru potiskat prsty, tak aby se nedotýkaly – pak různě spojovat, hledat tvary.

Vést linku mezi obtisky. Porovnání velikostí – dítě x dospělý

Otisky můžeme zvětšit na kopírce – vytvořit obří otisk.

Otisk předmětu – razítka, listy...

Otisk barevných skvrn

Potřeby: papír, štětec, temperové nebo prstové barvy, tužka nebo fix na dokreslení

Cíl: seznámení s vlastním tělem – všimat si linií, rozšířit vědomosti o kůži, hmatu, rozvoj fantazie, výtvarného vnímání a citění materiálu, procvičování ruky při grafickém vytváření linií.

kresba, stříhání

I obyčejná tužka či pastelka, kterou používáme každý den, zanechává stopu.
A co takové nůžky?

Potřeby: pastelky, papír, barevný papír, nůžky, lepidlo

Cíl: propojení dvou výt. technik, rozvoj grafomotoriky, stříhání, rozvíjet tvořivost, uplatnit vlastní přístup a fantazii při realizaci projektu.

5.2. živý obraz

Potřeby: papírový rámeček (různé velikosti) nebo dřevěný, fotoaparát

Cíl: hledání zajímavé kompozice, učit se dívat kolem sebe, seznámení s přírodou

5.3. Propojení kresby s digitálním fotoaparátem a počítačem

Projekt Ted' tančím já

Použitý materiál: karton, houbovitá utěrka, nůžky, lepidlo, tempery, čtvrtky, tužka, pastelka, fotoaparát

Použitá technika, postup práce: ze čtvercové houbovitě utěrky, která se používá v domácnosti, stříhají děti jednotlivé části obličeje – proužky, kolečka a skládají na karton či dřívko. Po přilepení nám vznikne razítko. Otisky provádíme temperovými barvami na papír různého formátu. Po zaschnutí otisknutých hlaviček dokreslujeme těla tak, aby u každé hlavičky bylo tělo v jiné poloze. Např. jednou ruce u těla, jedna ruka vbok, ruce nahoře, pokrčené nohy, jedna noha zvednutá...pokračujeme dle fantazie.

Hotové panáčky jednotlivě vyfotíme a za pomoci programu v počítači rozhýbeme. Alternativou nám může být focení více různých panáčků (více dětí) - vznikne nám malá taneční zábava či můžeme zhotovit více razítek, kde se budeme snažit zachytit různé nálady. Při konečném efektu se nám bude hýbat i hlava a její části.

5.4. Projení kresby a multifunkční tiskárny

Projekt Ukaž ruce

Použitý materiál: okopírované ruce dětí, nůžky, velký formát papíru, dřívko, tuš, inkoust

Použitá technika, postup práce: děti vystříhnou své ruce, které jsme okopírovali na papír a vlepí je na papír velkého formátu- A2 – A1. Dřívkem a tuší dokreslí zbytek svého těla a inkoustem kresbu kolorují.

5.5. Projení kresby a digitálního fotoaparátu

Projekt Dokonči se

Použitý materiál: fotografie dítěte, jedna polovina černobílá, druhá barevná, tužky, pastelky, pastele.

Použitá technika, postup práce: děti si vlepi polovinu každé fotografie na papír a postupně dotvářejí druhou polovinu tváře.

5.6. Projekt Barva a tvar

Použitý materiál: velký formát papíru, skleničky s vodou, potravinářské barvivo či tempery (žlutá, červená, modrá), prostředek na nádobí (jar), brčka

Použitá technika, postup práce: za pomoci brčka foukáme do jednotlivých skleniček, do kterých jsme si rozmíchali barvu s kapkou jaru. (máme skleničku se žlutou, červenou a modrou barvou) Necháme přetékat bubliny. Skleničky můžeme různě přendávat. Po dokončení bublin si společně posadíme kolem a říkáme si, co nám bublinové tvary připomínají. Dále necháme bubliny uschnout. Smícháním primárních barev nám vznikly další barvy – děti samotné zkoumají barevné skvrny a snaží se poznat z jakých barev vznikla zelená, fialová, oranžová... Samotný závěr využijeme pro rozvoj fantazie. V barevných skvrnách hledáme různé tvary (např. obrysy zvířat, věcí..) – můžeme dokreslit, obtáhnout, dolepit.

Tento projekt jsem uskutečnila se skupinou, kde pracovalo 5 dětí ve věku 4-13 let. Starší děti více experimentovaly, skleničky si různě přendávaly, měnily intenzitu foukání – snažily se o nějaký konečný cíl. Mladší děti více zaujaly bubliny samotné. Byly nadšené, že voda s barvou může přetékat ze skleniček, aniž by to bylo „trestné“.

Obr. 103, Minolta, 2010, Yveta Smolenová

Obr. 104 – 105, Minolta, 2010, Yveta Smolenová

ZÁVĚR

Cílem této diplomové práce bylo potvrzení či vyvrácení kompetence dětí v mateřské škole pracovat s digitálním fotoaparátem, digitální fotografií a moderními technologiemi.

Teoretická část byla vypracována na základě studia odborné literatury a dalších informačních zdrojů zabývajících se problematikou fotografického obrazu, historie fotografie a výtvarné výchovy z pohledu Rámcového vzdělávacího programu. Cílem teoretické části bylo vytvořit stručný přehled zabývající se výtvarnou výchovou a fotografií.

Cílem praktické části bylo vytvořit a zrealizovat dlouhodobé projekty v mateřské škole, zaměřené na moderní technologie, především na digitální fotografii a jejich další využití při všeobecném vzdělávání. Projekt byl realizován v mateřské škole Pastelka ve Vlachově Březí ve třídě Knoflíků (předškolních dětí). Vzdělávací přínos a potvrzení hypotézy o kompetenci dětí pracovat s digitálním fotoaparátem, byl zjišťován na základě dlouhodobého pozorování. Během průběhu fotoprojektů se mi potvrdilo, že děti fotografií vnímají jako plnohodnotnou výtvarnou techniku, která jim dává možnost vyjádřit se, ikdyž poněkud jiným způsobem než jim to umožňuje kresba či malba. Během fotografování na určité téma jsme získali mnoho zkušeností a nápadů pro další tvorbu. Nezapomenutelné zážitky nám zůstanou především z chvil, kdy děti fotografovaly již za určitým cílem, nežli v počátečním fotografování „všeho“. Za zmínku stojí i následná úprava fotografií v počítačovém programu. Nikdy nezapomenu fascinované pohledy dětí, které upjatě pozorovaly monitor počítače a napjatě čekaly, jak se daná fotografie změní, jakoby mávnutím kouzelného proutku.

Věřím, že tato diplomová práce bude přínosná i pro další učitelky nejen mateřských škol a ukáže jim, že digitální fotografie je plnohodnotná výtvarná technika, kterou lze aplikovat na další všeobecné vzdělávání.

Přála bych si, aby využití moderních technologií bylo více propojováno se zcela běžnými aktivitami v mateřské škole.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- **BUSSELLE**, Michael. *Jak lépe fotografovat černobíle*. Vyd. 1. Praha: Slovart, 2002, 126 s. ISBN 80-720-9414-9.
- **CIKÁNOVÁ**, Karla. *Malujte si s námi*. 1. vyd. Praha: Aventinum, 1993, 123 s. ISBN 80-715-1468-3.
- **ČERNÁ**, Marie. *Dějiny výtvarného umění*. 3., rozš. a upr. vyd. Praha: Idea servis, 2002, 216 s., [7] s. obr. příl. ISBN 80-859-7041-4.
- **DYCKMAN**, Dan. *Skryté rozměry*. 1. vyd. Překlad Kateřina Stejskalová. Praha: Knižní klub, 1995, 64 s. ISBN 80-717-6159-1.
- **FEININGER**, Andreas. *Škola moderní fotografie*. první. Praha: Orbis, 1971. ISBN 403-22-865.
- **FELCH**, Ginny a Allison TYLER JONES. *Fotografujeme děti*. Vyd. 1. Brno: Zoner Press, 2009, 240 s. Encyklopedie - grafika a fotografie. ISBN 978-80-7413-034-2.
- **FREEMAN**, Michael. *101 nejlepších tipů a triků pro digitální fotografii*. 1. vyd. Překlad Ladislav Hlavatý. Brno: Computer Press, 2012, 175 s. ISBN 978-80-2513867-0.
- **HELUS**, Zdeněk. *Dítě v osobnostním pojetí: obrat k dítěti jako výzva a úkol pro učitele i rodiče*. 2. přeprac. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2009, 286 s. Pedagogická praxe. ISBN 978-807-3676-285.
- **HENNINGES**, Heiner. *Nová základní škola fotografie: Úvod do fotografování*. 1. vyd. Praha: Euromedia Group, 2002, 95 s. ISBN 80-242-0769-9.
- **HILLYARD**, Sue. *Fotografování v kostce*. Vyd. 1. Plzeň: Ševčík, 2004, 128 s. ISBN 80-729-1097-3.
- **CHOBOLA**, Ladislav. *Dětský kresebný projev a klasikové jeho teorie*. 1. vydání. Brno: Universita J. E. Purkyně - pedagogická fakulta, 1975. ISBN 55-968-75.
- **INFORMATORIUM 3-8**: časopis pro výchovu a vzdělávání dětí od 3 – 8 let v MŠ a ŠD. Praha: Portál, 2006, 2007, ISSN 1210-7506.

- **JŮZL**, Miloš. *Základy estetiky: učební text pro střední školy*. 1. vyd. Praha: S&M, 1992. ISBN 80-900-0969-7.
- **KOLÁŘOVÁ**, Běla. *Objekty a asambláže*. 1. vyd. Praha: Torst, 1993, 57 s. ISBN 80-856-3915-7.
- **KŘIVÁNEK**, Ladislav. *Fotografujeme dnes na cestách i doma: [příručka rodinné a vzpomínkové fotografie]*. 1. vyd. Zlín: Atelier IM, 1996, 65 s., ISBN 80-859-4807-9.
- **KULKA**, Tomáš. *Umění a kýč*. 2. vyd. Praha: Torst, 2000, 292 s. ISBN 80-721-5128-2.
- **MATĚJČEK**, Zdeněk. *Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte: normy vývoje a vývojové milníky z pohledu psychologa, základní duševní potřeby dítěte, dítě a lidský svět*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2005, 182 s. Pro rodiče. ISBN 80-247-0870-1.
- **MATĚJČEK**, Zdeněk. *Co děti nejvíc potřebují*. Vyd. 5. Praha: Portál, 2008, 108 s. Rádcí pro rodiče a vychovatele. ISBN 978-807-3675-042.
- **MRÁZKOVÁ**, Daniela. *Příběh fotografie*. 1. vydání. Praha: Mladá fronta, 1985. ISBN 23-033-85.
- **NEFF**, Ondřej. *Tajná kniha o digitální fotografii*. 2. upr. a dopl. vyd. Praha: Mobil media, 2002, 191 s. ISBN 80-865-9311-8.
- **NEFF**, Ondřej. *Tajná kniha o fotografii: O fotografii a fotografech*. 1. vydání. Praha: Albatros, 1981. ISBN 13-837-81.
- **NEFF**, Ondřej, Jan BŘEZINA a Petr PODHAJSKÝ. *Fotografování s digitálním fotoaparátem*. Praha: Institut digitální fotografie, 2003, 96 s. Praktická fotografie. ISBN 80-903-2101-1.
- **NĚMCOVÁ**, Marie. *Rodinná fotografie s digitálním fotoaparátem*. 1. vyd. Praha: Grada, 2009, 199 s. Moderní média. ISBN 978-80-247-2828-5.
- **NOVÁK**, Jan. *Digitální fotografie a video v praxi*. 1. vyd. Praha: Grada, 2001, 159 s. ISBN 80-247-9071-8.
- **PECINOVSKÝ**, Josef. *Digitální fotografie a video v Nero 8*. 1. vyd. Praha: Grada, 2008, 109 s. Snadno a rychle (Grada). ISBN 978-80-247-2709-7.
- **POLÁŠEK**, Jaroslav. *Amatérská fotografie a fotografika*. 1. vyd. Praha: Merkur, 1986. ISBN 51-552-86.

- **RÁMCOVÁ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM PRO PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ.** Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2004
- **RAZÁKOVÁ, Dagmar.** *Kreslíme, malujeme, modelujeme.* 4. vydání. Praha: SPN, 1977. Na pomoc učitelům a vychovatelům. ISBN 14-538-77.
- **ROESELOVÁ, Věra.** *Řady a projekty ve výtvarné výchově.* Praha: Sarah, 1997, 219 s. ISBN 80-902-2672-8.
- **SONTAG, Susan.** *O fotografii.* Vyd. 1. V Praze: Paseka, 2002, 181 s. ISBN 80-718-5471-9.
- **SPITZING, Günter.** *Nová učebnice fotografie: Fotografujeme černobíle i barevně.* České Budějovice: DONA, 1994, 286 s. ISBN 80-854-6331-8.
- **STIBOR, Miloslav.** *Fotografie pro lidové školy umění.* 3. vydání. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1979. ISBN 8-33-13/3.
- **ŠMÍD, Jan.** *Fotografie a dnešní výtvarná výchova.* Výtvarná výchova, cyklus článků, 2005 – 2007.
- **ŠMOK, Ján, Josef PECÁK a Petr TAUSK.** *Barevná foto-grafie.* 1.vyd.. Praha: SNTL, 1975.
- **TŘEŠTÍK, Tomáš.** *Osobnosti současné české reklamní a módní fotografie.* Praha: AteMi, 2002, 159 s. ISBN 80-238-8197-3.
- **UŽDIL, Jaromír.** *Čáry, klikyháky, paňáci a auta.* 3. vyd. Praha: SPN, 1980.
- **UŽDIL, Jaromír a Dagmar RAZÁKOVÁ.** *Metodika výtvarné výchovy na mateřské škole.* 4. vydání. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1966. Učebnice pro pedagogické školy. ISBN 16-073-66.
- **UŽDIL, Jaromír a Emilie ŠAŠINKOVÁ.** *Výtvarná výchova v předškolním věku.* 1. vydání. Praha: SPN, 1980. Učebnice pro střední školy. ISBN 14-442-80.
- **VÁGNEROVÁ, Marie.** *Vývojová psychologie. Dětství, dospělost, stáří.* 1. vyd. Praha: Portál, 2000, 522 s. ISBN 80-717-8308-0.
- **VIGUÉ, Jordi.** *Digitální fotografie: praktický kurz pro každého.* 1. vyd. Čestlice: Rebo, 2005, 175 s. ISBN 80-723-4427-7.
- **VINTROVÁ, Eva a Věroslava LECIÁNOVÁ.** *Kresba je řečí dítěte.* *Informatorium* 3-8. 2004, XI, č. 8, s. 1. ISSN 1210-7506.

PŘEHLED INTERNETOVÝCH ZDROJŮ

- **INTERNETOVÉ ALBUM**, [cit. 2013-4-2]
Dostupné na http://technet.idnes.cz/webujeme-vytvorte-si-internetove-album-fotografii-fxn-/sw_internet.aspx?c=A080317_100250_sw_internet_pka
- **HISTORIE KODAKU**, [cit. 2013-4-12] Dostupné na http://www.kodak.com/ek/US/en/Our_Company/History_of_Kodak/Imaging-the_basics.htm
- **MINAŘÍKOVÁ**, Lenka. *Jak vnímat dětský výtvarný projev v období předškolního věku* [cit. 2012-8-12].
Dostupné na <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/P/11015/jak-vnimat-detsky-vytvarny-projev-v-obdobi-predskolniho-veku.html/>
- **MUZEUM ŘÍČANY**, *Výstava RESTART* [cit. 2013-4-18].
Dostupné na <http://www.ricany.cz/org/muzeum/aktuality/vystava-restart-druhy-zivot-veci>
- **RÁMCOVÝ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM**. *Pojetí výtvarné výchovy v rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání*. [cit. 2011-10-23].
Dostupné na <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/P/238/pojeti-vytvarne-vychovy-v-ramcovem-vzdelavacim-programu-pro-predskolni-vzdelavani.html/>
- **ŠEVELOVÁ**, Irena a Anna TICHÁ. *Historie fotoaparátu a fotografie*. [cit. 2013-3-30].
Dostupné na <http://www.digimanie.cz/historie-fotoaparatu-a-fotografie/1815>
- **WINDOWS MOVIE MAKER**. [cit. 2012-6-3].
Dostupné na http://windows.microsoft.com/cs-CZ/windows-vista/Getting-started-with-Windows-Movie-Maker#section_2

KOPIE ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

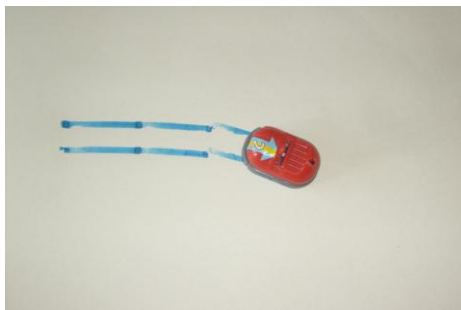
1 SEZNAM FOTOGRAFIÍ V TEXTU DIPLOMOVÉ PRÁCE

- Obr. 1 Niepce – Pohled oknem na dvůr
Obr. 2 - Niepce – Prostřený stůl
Obr. 3 - Správné držení fotoaparátu
Obr. 4 - Nesprávné držení fotoaparátu
Obr. 5 - 10, žirafa, 2009, Minolta, Eliška Smolenová
Obr. 11- Skupina dívek
Obr. 12 - Jolanka v roli fotografa
Obr. 13 - Nedobrolovná modelka Markétka
Obr. 14 Markétka v zajetí Elišky o 2 roky později
Obr. 15 Opačná situace: Eliška pózuje Markétce
Obr. 16 Olympus, 2013, Marek Pineau
Obr. 17 Olympus, 2013, Kristýna Schmidtová
Obr. 18 Minolta, 2011, Sarah Bende
Obr. 19 „Jsem tu“ Minolta, 2012, Eliška Smolenová
Obr. 20 Canon, 2011, Michaela Neubergerová
Obr. 21 „Přírodní vzor“ Canon, 2011, Eva Vávrová
Obr. 22 „Pípák“ Canon, 2012, Markéta Smolenová
Obr. 23 Samsung, 2013, Lucie Beránková
Obr. 24 - 26 Samsung, 2013, Tereza Matoušková
Obr. 27 - 30 Samsung, 2013, Sonja Kalčíková
Obr. 31 - 34 Samsung, 2013, Jolana Vaněčková
Obr. 35 „Osmáci“, Olympus, 2012, Markéta Smolenová
Obr. 36 „Kotě“, Minolta, 2012, Eliška Smolenová
Obr. 37 „Beník“, Canon, 2011,
Obr. 38 „Rybičky“, Olympus, 2011, Kristýna Tichá
Obr. 38 „Sýýýýýýýýr“ Minolta, 2011, Sarah Bende
Obr. 39 „Macek“, Minolta, 2012, Veronika Beránková
Obr. 40 „Zvědavá koza“, Olympus, 2012, David Pavlišník
Obr. 41 „Kuk“, Olympus, 2011, Veronika Alešová
Obr. 42 Samsung, 2013, Lucie Beránková
Obr. 43 - 44 Olympus, 2013, Milan Tažej

Obr. 45 „Knoflík na dlani“, Olympus, 2013, Milan Tažej
Obr. 46 „Knoflík a Knoflíková“ – kolektivní práce, Olympus, 2013, Marek Pineau
Obr. 47 Olympus, 2013, Marek Fleischman
Obr. 48 Olympus, 2013, Vojtěch Potužník
Obr. 49 – 54, Samsung, 2013, Lucie Beránková, Markéta Smolenová
Obr. 55 „Pražská“ Olympus, 2013, Kateřina Špaková
Obr. 56 „Dokořán“ Olympus, 2013, Ester Křížová
Obr. 57 „Křížová cesta“ Olympus, 2013, Tomáš Šimorda
Obr. 58 „Sasankovým hájem“ Olympus, 2013, Lenka Sztojková
Obr. 59 - 62 „Cesta životem“ Minolta, 2005 - 2011, Yveta Smolenová
Obr. 63 - 68 „Cesta lesem“ Minolta, 2004 – 2013, Yveta Smolenová
Obr. 69 - 70 Markétka a Kristýnka kreslí „kopii“ fotografie
Obr. 71 Konečné práce
Obr. 72 – 79 tvoříme proláž
Obr. 80 – 93 Ukázka jednoduchých úprav fotografií v počítačovém programu
Obr. 94 „Koza“ před úpravou
Obr. 95 „Koza“ po úpravě – filtr vodní mlýn
Obr. 96 „Kočka“ před úpravou
Obr. 97 „Kočka“ po úpravě – kaleidoskop
Obr. 98 „Beník“ před úpravou
Obr. 99 „Beník“ po úpravě
Obr. 100 „Hemžení“ před úpravou
Obr. 101 „Hemžení“ po úpravě – inverze, solarizace
Obr. 102 „Hemžení“ po úpravě – pixelizace
Obr. 103, Minolta, 2010, Yveta Smolenová
Obr. 104 – 105, Minolta, 2010, Yveta Smolenová

PŘÍLOHY

1. Fotografie z krátkého filmu „Setkání“

2. Fotografie z krátkého filmu „Zrození sněhuláka“

